६२५२

Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

No. १२ग-१

Title पंचसायक:

Author कविशेखर: ज्योतिरीश:

Extent ४२ पत्र Age सं. १९८३

Subject अलङ्कार शास्त्र

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

कर्ता :- कविशेखर ज्योतिरीश

॥ अथ पंचसायक प्रारम्भः ॥ ॥

नम्बर ४६

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंच० १ ॐ श्रीगणेशायनमः॥ श्रीकृष्णगोपीजनवल्लभायनमः॥ श्रीवल्ल सा० १
भाचार्यचरणेभ्योनमः॥ श्रीविट्ठलनाथचरणेभ्योनमः॥ श्री
गुरुभ्योनमः॥ रतिपरिमलसिंधुः कामिनीकेलिबंधुर्विहितभु
वनमोदः सेव्यमानः प्रमोदैः॥ जयतिमकरकेतुर्मोहनस्यैकहे
तुर्विरचितबहुसेवः कामिभिः कामदेवः॥१॥ अस्तिप्रत्यहमर्थि
तापहरणाल्लब्धैकदीक्षागुरुः श्रीकंठार्चनतत्परोभुविचतुः
षष्टेः कलानांनिधिः॥ संगीतागमसत्प्रमेयरचनेराचार्यचूड
मणिः प्रख्यातः कविशेखरार्चितपदः श्रीज्योतिरीशः कृती॥
॥२॥ हृष्ट्वा मन्मथतंत्रमीश्वरमतंवात्स्यायनीयंमतंगोणीपु
त्रकमूलदेवमगिरांत्वांभ्रवाबाभ्रव्यामृतं॥ श्रीनंदीश्वररंतिदे
वरचितंत्तोर्यांश्चविद्यागमंतेनाकल्प्यतपंचसायक इति प्रीति
प्रदः कामिनां॥३॥ स्वाचारः करुणामयंश्रुतमतिर्दाताबुदा
नप्रायः काम्यः कामकलानिधिःसुवचनः श्रीरामभक्तः सुंदरः राम १

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥ आस्तोनीतिपटुः क्षमीचकुशलीभव्यः कुलीनोयुवासंलापादि
हनायकोनिगदितः संगीतशिक्षान्वितः॥४॥ आचारैर्विनयेन
येचसकलेशौर्येचतौर्यत्रिके॥ शास्त्रेकौतुकशिल्पनानाकला
कौशले॥ ऊहापोहसमस्तनर्मचटनाभावेंगितेयःपटुर्मित्रंतस्य
स्थिरसौहृदः॥ प्रवचनःस्यात्पीठमर्द्दः सदा॥५॥ संपूर्णेन्दुमुखी
कुरंगनयनापीनस्तनीदक्षिणा॥ मृद्वंगीविकचारविंदसुरभिः
श्यामाचगौरद्युतिः॥ अल्पाहाररताविलासकुशलाहंसस्वना
गायनी॥ लज्जालुर्गुरुदेवसज्जनरतास्यान्नायिकापद्मिनी॥६॥
॥ श्यामामध्यमखर्वीकुरंगनयनाक्षामोदरीवत्सलासंगीताग
मवेदिनीवरतनुस्थूलस्तनीशिल्पिनी॥ बाह्यालापरतामनंग
जगतिर्मधिनप्रसूरस्वना॥ विज्ञेयाकविशेखरप्रणयिनीचि
त्रस्वनाचित्रिणी॥७॥ तन्वंगीकुटिलेक्षणागलच्चुकुचाभोगाम
दावेशिनी॥ प्रायोदीर्घकचास्वभावपिशुनाकष्टोपभोग्यारतेः

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥ पिंगलोलगतिभ्रमच्चर्चरस्वरस्फांवराह्लादिनी ॥ नानास्थाननता
खप्रदानरसिकासेयंमता शंखिनी ॥ ७ ॥ पीना स्वल्पतनुर्भृशं
मृदुगतिः क्रूरानना नम्रकंधरा ॥ स्तोकापिंगलकुंतलाप्पृथुकुचा
लज्जाविहीना नना ॥ विंबोष्टी बहुभोज्यभोजनरतिः कष्टैकसा
ध्यारते ॥ गौरांगी करिदानगंधिवदना स्यान्नामतो हस्तिनी
॥ ८ ॥ ब्रह्मास्यैंदुशरारादिक्षणख्यातिथयः ख्याता नलिन्यारते
॥ पौलस्त्यास्यपरस्याष्टभास्करतिथि प्रीता भवेच्चित्रिणी ॥
रुद्रानंगतुरंगशंभुतिथिभिः स्याच्छंखिनी मोदिता ॥ शे
षाः स्युः स्मरनागसेववसुकारिणी जातिस्त्रियाः प्रीतये ॥ ९ ॥
इति जातिसमुद्देशः ॥ अंगुष्टे चरणे च गुल्फवलये जानुद्वये
वस्तिके ॥ नाभौ वक्षसि कक्षयोर्निगदिते कंठे कपोले धरे ॥ नेत्रे
कर्णयुगे ललाटफलके मौलौ च वामभ्रुवा ॥ मूर्धाद्य धम्मिलते
क्रमेणाकथिता चांद्रीकला पक्षयोः ॥ १० ॥ सीमंते नयने धरे च

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

गलके कक्षातटे स्तनचुके ॥ नाभौ श्रोणितटे मनोभवगृहे जंघात्त
टेपिंडके ॥ गुल्फे पादतटे नदंगुलितले गुष्टे च तिष्ठत्यसौ ॥ चंद्र:
दीरगात या प्रशिकलापक्षद्वये पोषित्ता ॥ २२ ॥ मौलौ कुंतलकर्ष
णं नयनयोराचुंबनं गंडयो ॥ दंतैर्नाधरपीडनं हृदिहतिं मुष्टा
व नाभौ प्रातैः ॥ कंदाकंठकपोलमंडनकुचश्रोरणीबुदे यान
रवाः ॥ सीमंते लिखनं नखैरुरसिजे गर्क्षीत्वगांढं नतः ॥ २३ ॥
कुर्वीत्ता विरतं मनोभवगृहे मातंगलीलायितं ॥ जंघां गुष्टपदो
रु गुल्फहननं चात्योन्यतः कामिनो ॥ इत्येवं कथितो पदेश
कलनादिंदोः कलादीपनं ॥ कर्त्तव्यं चतुरैर्न विस्मरभयाद्युक्तः
प्रपंचो खिलः ॥ २४ ॥ गाढालिंगनपूर्वकं कररुहै रालिख्य गंड
स्थलीं ॥ दत्वा स्तनमनखानि तेन फलके पार्श्वे च पृष्टोदरे ॥ सी
त्कारध्वनिजां कामाच्चेदिने पद्मिनी ॥ इत्थं चंद्रकलाविदः स्व
वशतां कामं नयेयुः स्त्रियं ॥ २५ ॥ आचुंब्याधरपल्लवं स्तनमुखे ने

गरूक ७ ल

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

वंचसा
२

ञालिके पार्श्वयोः॥ मूर्धांतेजघ्रनेकपोल फलके कृत्वा नखालेख
नं॥ मर्षंतेनखैरेः पदांबुजयुगं धृत्वाकुरंगीदृशांसंसेव्याविरत्त
घवुकुमदनां कुर्या द्दितीयादिने॥ १६॥ स्निग्धरगाढतरं निपीडयच
कुचौ पीत्वा च दंतं छदं॥ सव्योरुकरजक्षतं भुजलतामूले विशे
षात्पुनः॥ मात्त्दूरांस्त्रिकमधचंद्रच्छुरितं प्रायान्नखाला दरात्॥
दधुर्वाहिरतोमचारचतुराः प्रायश्चतुष्पंजीति प्योः॥ १८॥ विवोष्ठं
पारचुंब्य दक्षिणकरेणाकृष्य केशोच्चयं॥ स्वछंदेनविमर्षयं
चुकयुगंस्त्रियंभावयेत्॥ आस्यन्यस्तकरजैः सरवेलपुलकं
पीनत्तिवस्थली॥ पंचम्यांद्रवतोनयेत्कमलनीमित्याह
वात्स्यायनः॥ १८॥ इति पद्मिनीचंद्रकलासमुदेशः॥ चुंबि
तालिकमुत्तमकुरुहेरालिख्यवक्षोरुजं॥ श्रोणी एष्ठभुजांत
च्चिकरांजघे स्थानो रुयुग्मं स्थली॥ पाणिभ्यामुपगूह यत्स
धमंतीकांतोदशम्यांतिथ्यो॥ कंदर्पप्रतिवोधचंद्रकलयाकु

६

सायक
१

चुंबन

राम
२

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

र्भ क्रिजां चित्रणी ॥ १९ ॥ श्लिष्ट्वा कंधरकस्थलीभुजलतायाशेन
गाढं नत्त्रः ॥ पायं पायमजस्रमुत्पलदृशां वक्त्रारविंदासवं ॥ ना
भीकंठनितंबबिंबदलनाव्यापारयोगमेः ॥ यश्चैव चंद्रकलाक
लापनिपुणो दैयानखाः सर्वतः ॥ २० ॥ ग्रीवायां परिरभ्य मस्तकु गा ८
न्नाभीनखैरालिखेत्त ॥ दंतैश्च परिपीडयन् कुचतटीकंठं मना
कृत्ताडयेत् ॥ सानंदं स्मरमंदिरे करिकरक्रीडायत्नं कुर्वतां ॥ न
नव्यानरु रागी स्वकीयवधूस्तां चंडी त्रियो कामिना ॥ २१ ॥ आ
लिंग्य प्रसभं कपोलनयनं श्रोणीं स्फूर्ति चुंबं ॥ यन्मस्या नेकुहि
नखप्रदानकुशलो दत्वा नखान्निर्दयं ॥ संदृष्टाधरपल्लवः ॥
क्रमवशादाकृष्य केशग्रहानै ॥ रन्मेयविदधीनसीत्कृतकृ
ती मानमत्तिष्यो नायकः ॥ २२ ॥ इति चित्रणी चंद्रकलासमुद्देशः
॥ मौलौ चौलुसितौ किलि रक्षकरजैरालिंग्य दोर्भ्यां कुचः ॥ वक्त्रां
भोजरसं निपीड्य सत्वरां विस्मोक्तियो चंद्रविन्न ॥ आद्यं वेत्रक

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा ४ पोलकंठलयंमर्द्दनुरोजद्वयं ॥ कंदर्पस्यात्तिथ्यौ नरवदत्तवशात्स्व सा.य. १
कुशंरवनी प्लावयेत् ॥ २३ ॥ व्यादष्टोष्टपुरः कपोलनयनश्रो
त्रं नरवैरालिरवेत् ॥ सांद्रानं दतिमूढ कंठवलयो भानोस्ति वै
भामिनी ॥ आयात्तेन रवरैर्व्क्षनेत्र करराग्रीवा कुचोरस्थले ॥
पर्याप्ति स्वच्छत्ता प्यादिवसे कुर्यात्सुधीविकलां ॥ २४ ॥
॥ इति शांखिनीचंद्रकला समुदेशः ॥ आकंठं परिरभ्य दोर्लति
कया लिप्यीयवक्रांबुजं ॥ कक्षो रू स्तनमंडलोदरतटी चंच चन्नरवै ।
राम्रशतं सह प्रयाधरपल्लवं ग्रहात्तिथ्यौ कुर्याद्दुत्तां हस्तिनी ॥ २५ ॥
संप्रस्रौनुतिथ्यौ परिहृत बद्धिने तस्यैवतल्पा तिथिस्यामे क्वसी सा
कृत्तां शशिकला संदेशवने ः कामिनः कामागार त्रुचूलिकास्वक
रजेर्दते श्वदं तच्छदेरा श्लेषैः परिचुंबनेश्च विविधैरित्याहतंदी
श्वरः ॥ २६ ॥ इति हस्तिनीचंद्रकला समुदेशः ॥ यामित्याः क
ल्पितष्ठ पर्वविरला कामं नलिन्या रते ॥ प्राचीनप्रहरे प्रयात्ति राम ४

[illegible]
संस्पर्शान् पं. ८

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

सुरवता चित्रप्रिया चित्रिणी ॥ शंखिन्या: समुदीरित: काविवरैषी
मत्तलतीयत्तस्या ॥ मातंगी द्रववत्तामुपैति सुततरां नक्तं दिवस्यार्ध
योः ॥२७॥ सुरवयति न पुमांसं पद्मिनी कापि रात्रौ ॥ निधुवनमि
ति तस्या नैव तत्र स्या: प्रयोज्यं ॥ शिशिरपियदिकां तो वासरे नाम
पेयाधिक सत्तिरति योगान्मोहठान्यद्मिनी च ॥२८॥ अथैदा
नी मूलदेववाभ्रव्ययोर्मतेन रसंदिप्यसमुदिष्यते ॥ त्रिवलि
वलितमध्या कंबुकंठी विदग्धा ॥ कमलसुरभिदेहा केतकीग
र्भभव्या ॥ शुचिचरितविचित्रा शीलसंतोषयुक्ता ॥ स्थूलस्निग्ध
पिकवाराणी स्मादयं देवसत्वा ॥२९॥ चटुलचपलदृष्टिर्नृत्य
गीतादिदक्षा ॥ मधुरबहलनुष्टिर्गंधमाल्यानुरक्ता ॥ शिशि
रसुरभिमाल्यक्रीडनप्रेमपात्री ॥ भवति रुचिरमूर्त्तिः सेवगं
धर्वसत्वा ॥३०॥ गुरुकुचयुगभारा गौरदेहातिदेहा ॥ तरुणा
हरिणनेत्राकोपना नीव लज्जा ॥ विविधमधुरमूर्तिर्मन्त्रसमं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

सादिभोज्या ॥ मुनिभिरिहमतचर्यायहस्तसत्वा प्रदिष्टा ॥ ३१ ॥ दि
नविहरणविज्ञा रात्रिसंचारवीरा ॥ मलिनपिशुनचित्ता कामिता
हारचेष्टा ॥ विकृतवहनचंद्राकृष्टवर्णातिखर्वा ॥ मलिनवसनर
क्ता कीर्तिता पैत्रसत्वा ॥ ३२ ॥ इति पंचसायके प्रथमः सायकः
॥ १ ॥ म्रायामैः परिणाहकैश्च पुरुषा लिंगैर्वरांगैः स्त्रियो ज्ञातव्या
श्चरसग्रहकरणा सरवख्याता गुणैः सर्वतः ॥ जात्याते विधा शशा
ह्वया भद्रतुरगाः संकीर्तिताः सत्तमैः स्त्रियाश्चाकरिणीति विस्त
रभयान्नि एकैकमुच्यसंदिश्यते ॥ २ ॥ शशकहरिणपत्योर्योनिरंगेण
स्तव्यैव ॥ हयगतिपतिता येरिकरू पंरतं स्यात्तू ॥ इह भवति नि
तांतं प्रीतिरन्योन्ययोगाद नुसरणमप्राकर्यं स्त्रीकर्षं स्त्रीक
रोति ॥ २ ॥ मृगीवृषश्चेधृषतोत्तुरंगमः समुच्च मेत्ता ह्रितयं वदं
ति ॥ अश्वा शशं कोहरिणी समुस्थं नीचद्वयं तुष्टिकरं नतस्
तोः ॥ ३ ॥ मृगी हयं हस्तिवधूः शशं च मत्युच्च नीचं सुरतं वदंति

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥ धारास्रमे दे षिन चद्रवंति ॥ तास्मिन्नत्यंतिनि तंबवत्य: ॥४॥
स्त्रीपुंसयो स्तुल्य रतं प्रशस्तं ॥ म ध्य द्वयं म ध्य समा वहंति ॥
अत्युच्चकं चाप्यति नीचकं च ॥ निंद्यंरतज्ञैः स्मरतंत्र नदुक्तं ॥५
॥ प्रीतिः समा स्यात्समरते समाख्ये ॥ नीच द्वये योषित एव तु
ष्टिः ॥ अत्युच्चकैश्चाप्यतिनीचकैश्च ॥ तुष्टिं नपुंसां च न संदधी
ताम् ॥६॥ प्र चंडवेगोप्यथ मध्यवेगस्तथापर स्याल्लघु ना
मधेयः ॥ पुंसस्तरुण्याउभयोरपीह ॥ त्रिधा कवीन्द्राः स्मरतंत्र व
६ दंति ॥७॥ दीर्घक्रियः कष्टानमध्यमक्रियो लघुक्रियः स्या
दप्यकश्चिदेवः ॥ ७ नाञ्चिधा कालवशेन पुंसां रतं समस्तं त्वि
ह सप्तविंशत् ॥८॥ स्मरवश्यपो मदनाकुलस्य रते नाव हुत्वं वि
लचंडवीर्यः ॥ चंडाख्नरः शीघ्रयतीह मध्यो मंदो भवेन्मध्यम
एववेगः ॥९॥ इदानीं शशादिजातीनां स्वरूपं निरूप्यते ॥
दीर्घकाः स्थूलदेहा लघुसमदृष्टालंबकरणाः स्फुवाचो ॥ ग्री

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा
६

6

गायांजानुदेशेकरकमलतलेकालिमानंद धाना:॥अल्पाहारास
शौचाद्रिमधिप्रायना: कांतिमंतो वलाढ्या: स्थूलोरस्काश्चरू
ढा: क्रोडआवंतो विनीता लघुतरस्वरता: पुण्यभाज: शशाख्य:
॥१०॥ स्फाराकारासदर्पा: स्फुरत्तररसकला लोलंपटा: सुंदरांगा॥
स्थूलोरस्काश्चरूढा: स्फुरसमजठरिण्योम्मांसला लोलनेत्रा:॥अं
त्यतशोभ्वाच: परिलघुध्रुतय: क्रोधनाम ध्यवेगा॥उत्तारगो
लिंगम्भीरबुद्धिततित्तिनवामि नेरंगुली केर्वहंत:॥११॥कार्येवृषा
वलिष्ठा: सितसमदशना पीवरास्या धरा ता॥ग्रीवावाहूरु
दीर्घा: परहितनिरता: सात्विका: स्निग्धवाच:॥निर्लज्जा रू
क्षीला: प्रचुरतरगमनय भ्रंडसंभोगरक्ता॥ अश्वालिंगंवहंतो
युवतिजनमताभानुसंख्यांगुलीकं॥१२॥ इति पुरुषजाति
समुद्देशा:॥ मृदंगी दीर्घनेत्रा वरविसलतिका कोमलांगी हृदंडम
वाहु:॥ पाथोराणाम्भोजाभिरामं वहतिकरयुगं वेदिमध्यास्तके

साय
२

राम
६

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

शी॥ स्तम्भोरिणः कंबुकंठी पृथुकुचयुगलं या वहत्यंगुलीकैः
॥ वह्निः कंदर्पगेहं कथयति हरिरोणांतामिह ज्योतिशीघ्रा ॥
१३॥ व्यातिम्रोतुंग शीर्षा वकुतरकपिला स्थूलकेशप्रचा
रा॥ चंचन्नीलांबुजा लीस्खललितगमनातुंगवक्षोजभारा
॥ गंभीरस्निग्धनाभिर्वलिभिरुपगता श्रोणिभाराव नम्रा॥
स्येयं रंध्रांगुलीकैर्वहति च वडवागंधदेशं पुरंध्री॥१४॥ स्थूलां
गी स्थूलगंडा लघुतरनयनाम्भसीरमध्यालपकेशी॥ क्लिबोष्ठी
पीनबाहुः कठिनगुरुकुचा खर्वपर्वातिपुष्टा॥ निर्लज्जारा
मभोक्ति स्तरालितमदना सर्वदा कष्टसाध्या॥ निर्दिष्टा
हस्तिनी या वहति रविसमैरंगुलैर्गुह्यदेशं॥१५॥ इति स्त्री
जातिसमुद्देशः॥ बाला षोडश हायना च तरुणी संवर्त
ते त्रिंशतं॥ पंचाशद्गनुवर्धिता क्रमतया प्रौढेति या वत्पुनः
॥ वृद्धा रव्याम्रुपयाति सैव समया त्वक्षिंच वर्षं तत्तो॥ तिं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

या सर्वकलाविवर्त्तसंहिता त्याज्या भवेद्दुर्हिता ॥ २६ ॥ बालानूत सायक
नसंगमे रतिकरी सांप्रं धकारे भवेद्दलोके मुदमातनोति २
तरुणीसंभोगलीलाविधौ ॥ आलोकोपि स्मरवायते सु
रतसंप्रौढा तु नारी स्वंगना ॥ वृद्धा जीविततहारिणी न कुरुते
कुत्रापि सौख्यं मनाक् ॥ २७ ॥ रूढांगी वकुवाग्मि जीवल
मतिर्गीतप्रिया चातुला ॥ पौलांभोनिधिपार्श्वदेशवाति
नी प्रायो भवेदीदृशी ॥ वर्षायां [illegible] सुमाकरे च वकुशाः से
व्याः पुनः शीशाना ॥ गुर्वाहारसुगंधमाल्यवसनाति
रथांगरागादिभिः ॥ २८ ॥ रूढग्रंथिरहस्त्रिपांच सकले
गात्रे भवत्युत्रता ॥ मंभोजप्रसवाकराणोत्तमकरः श्रीर
त्नानिलप्रेयसी ॥ सौराष्ट्रीनकलिंगसिंधुयुवती कामं
भवेत्पित्तला ॥ हेमंतोशिशिरे नरे [illegible] दिने सेव्या यया
याकांतया ॥ २९ ॥ ज्ञेया कोकिलकाकली कलरवानं राम

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

दैषिरागी शीतला॥ निद्रालस्यापरीष्वकोमलतनु स्नि
ग्धानना श्लेष्मला॥ वंग श्रीहयकामरूपतरुणी पी
ताद्विलासंस्तृता॥ गंतव्या प्रारदेप्रहृष्टवस्त्रा ग्रीष्मेन
वेरादता:॥२०॥ इति प्रकृतिलक्षणसमुद्देशः॥ रोगात्
तीराविउर्महाविरहिणी परामासगर्भालसा॥ मासे
कप्रसवान्तवक्रधरासत्प्रसच्चात्तया॥ स्वध्यायायामव
तीवप्रांतसमयेवयोगमेसेविता॥ प्रायोरागवतीकु
रंगनयनास्याद्दुल्यसाध्यारते॥२१॥ इतिसुखसाध्
यसमुद्देशः॥ संतोपादिंगौरिकास्उन्नमत्तान्नत्वप्र
कार्याकृतं॥ तैमेंद्रस्य करोति स्वकापितादाहृष्टसारं॥
उन:॥ किंचित्पल्लवयामिनीरजहृष्टा देप्रास्वभावादिकं
॥ सत्यग्रसा पमनोजकेलिप्रविरतंदेल्पविष्कुना:
॥२२॥ आविचरित्राविचित्तसंभोगामिग्रा॥ नरवदर्शनाविरक्ताशिल्प

नविचि त्रि

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

8

विद्यानुरक्ता ॥ स्थितिमितनिजबंधुः कामसर्वस्वसिंधुर्भव
ति किं चिरवेश्याः कामिनीमध्यदेश्याः ॥ २३ ॥ करजकचकुचाथ
ग्रश्लेषविन्यासदृष्टा ॥ सकलसुरतबंधुज्ञानिवेदग्धल
ग्ना ॥ न लघुनगरवेगप्रायकंदर्परक्ता ॥ रमयति मधुराम
त्यंसुंदरी नैव भक्तः ॥ २४ ॥ मृदुवचनविभागाकोमला
नंगरागा ॥ विगतरमरसाभीतिः कोमलालापगीतिः ॥ द्र
वति झटिति कांता चित्तसंभोगशीला ॥ रमयति किल कोलि
कीर्तिता वंगगौडी ॥ २५ ॥ करतलहति तुष्टा बाह्यसंभोगहृ
ष्टा ॥ चिरनिधुवनसाध्या मालवी पूर्त्तराध्या ॥ स्फुरयति
रवरवेगाव्याजितानंगरागा ॥ चपलापिशुनशीला स्यात्कपो
लवाला ॥ २६ ॥ कुवलयदलवर्णा चारुतालोगकर्णा ॥ च
कितहरिणनेत्रा कुंतलराजीववक्त्रा ॥ लघुनिधुवनरक्ता बा
ह्यसंभोगशक्ता ॥ सललितगमनेरे थाग्गुर्जरी चातवेश्या

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥२७॥ अलसवलितदृष्टिर्दिव्यरूपांगयष्टिर्मृदुनकाठिनवे
गाङ्गः स्वसाध्यप्रयोगा ॥ विरमति सुरतान्ते कोपमायाति
कान्ते ॥ विविधपरुषलोला सैंधवी दुष्टशीला ॥२८॥ उल
ककरजदात्री दुष्टवाक्याभिधात्री ॥ विषमसुरतपात्री
निश्चितं कालरात्री ॥ इति भवति ७ रंध्रीकोशलावंतिकाख्यी
॥ कलयति सुरतान्तं नर्मसूक्तैर्नवानां ॥२९॥ पिकरव
मृदुवाचः कोमलांग्यः सुसभ्याः ॥ व्यपगतभयलज्जा साह
सिन्यः स्वतंत्राः ॥ लघुनि भुवनसाध्याश्चीनसौवीरमद ॥
द्रविडमलयजाता स्तुल्यरूपा स्त्रकरायः ॥३०॥ सकलसु
रताशिल्पासिद्धिसौभाग्यवत्यो ॥ दशनवसनपानप्रीति
भाजा सलज्जाः ॥ करजलिखनदक्षाश्चैव वेगाभिरामा ॥
कुसमसुरतयः स्युर्मध्यदेशे नार्यः ॥३१॥ सुरतरसविम
र्दप्रेमवत्यः प्रचंडाः ॥ करजदशनकेशाश्लेषलज्जाविही

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा॰ ८ नाः॥ सह्यजमगि नचित्ताः पौंड्रकांबोजबालाः॥ करतललघुतु साय॰ २

ष्टाः कामरूपांगनाः स्युः॥३१॥ गाढं संश्लिष्य कंठे लिखति

कररुहैः सर्वतः कांतगात्रं॥ केशेष्वाकृष्य चुंबत्यधरमवि

रतं मुष्टिघातान् ददाति॥ न्यस्मिन्नो याति भीमं बहुवति चलरते

चंडवेगप्रचंडा॥ नद्याख्याः पौंड्रिकेन्द्रे रतिकठिनरतिर्नीट

कारादिर्नीयाः॥३३॥ उष्ट्रा दुर्गंधिदेहाः पशुसमसुर

ताश्चुंबनाश्लेषहीनाः॥ सर्वाश्लेषांगनाः स्युर्लघुनिधु

वनरताः पार्वतीयाश्च नार्यः॥ काश्मीराभिरयाख्याः स

कलरसकलाकौतुकामोदहृष्टाः॥ साध्या देशानुसारा

दिह पशुमतिभिर्योषितः सर्वदैव॥३४॥ जातेरस्तत्वंस

मस्तं निखिलशशिकलावोधनं सद्व्रवृत्ते॥ मृगयादीनां च

शीलं सदनरसकलाकौशलं चाप्युपेत्य॥ इत्थं यः कामि

नीनां कलयति चरितं देशसाम्येन सम्यग्यावज्जीवं स राम ८

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

तस्याः प्रभवति हृदये प्राणनाथ्यः स्मरवायः ॥३५॥ इति देशविशे
षतः स्त्रीस्वरूपकथनम् ॥ स्पर्शेन पंकजसमल्लरूरगी जनता
नामभ्यंतरे वगुह्टिकाकलये स्त्रकोपि योनिर्भवेद यवलिप्र
करावकीर्णा ॥ गोजिह्विकास्मरखदककर्कशगर्भदेशा ॥३६॥
मन्युत्तमाः प्रकथिताः प्रथमः कवींद्रैर्मध्यमध्यमविधेः
किल संप्रदिष्टः ॥ शेषद्वयं मदनकेलिकलाविहीनं ॥ निःसंदे घं
व कथितं स्मरतोत्सवेषु ॥३७॥ इति योनिस्वरूपसछदेशः ॥
स्याद्धीजनन्ति गुरामेव नितंबिनीनां ॥ बुद्धिश्चतुर्गुणमिता
सकलेपि कृत्यो सर्वत्र षड्गुणमितो व्यवसायचर्या ॥ पुंसो
ष्टधा भवति मन्मथरागवेगः ॥३८॥ वन्हिर्नयांति मूप
याति कलापिकाष्टैर्नो भोतिनिधिर्विरमति प्रचुरैः पयोभिः
त ॥ नाप्यंतको जगति जंतुभिरेव तोषं ॥ वामा पिनैव पुरुषैः
प[illegible]तितृप्तिं ॥३९॥ योगीश्वरागरतिभावमनः स्वभावत्ता
या

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा
१०

16

सांनकोपिभुविभावयितुंसमर्थ्थः॥ स्तष्टिर्विधातुरपरैवहि सायक
कामिनीनां॥ पीयूषवन्हिविषमारुतसंप्रदायैः॥४०॥ तू २
स्मान्नरैरपरतिरागविचक्षणेन॥ मायामृदुस्पसकलाः
स्वशरीरसाध्यां॥ नासांमनोहरणमेवपरंविधेय॥ नोवे
दकोपिहृदयंहिविलासिनीनां॥४१॥ संभोगकर्मणिसद
पुरुषैःकृतज्ञैः॥ रारंभतःप्रभृतिकंडुहरंभगस्य॥ संप्री
नयेन्निधुवनंप्रतिसेवनीय॥ मादौचवाविष्वसनमत्रकृशो
दरीणां॥४२॥ इतिसामान्यलक्षणसमुद्देशः॥ नैसर्गिकी
विषयजेप्रणयंमभवेत्ता नस्माद्विवाह्यियकृत्ताहित्तथ्यैवयूनोः
॥ आभ्यासिकीचकवयःकथयंतिभेदं॥ प्रीतिस्फुटस्पयम
मित्तिप्रतिलक्षणेन॥४३॥ अभ्यासतोनचभवेद्विषमाभि
मानाज्जन्मांतरीयसहजेननरस्यनार्याः॥ प्रीतिःपरस्प
रमनोनिगडावबंधात्रिःसर्गिकीतिकथिताकविशेखरै राम
१०

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

रा ॥ ४४ ॥ स्वच्छंदत्तां वरमनोहरमत्तभोज्येन्नीनाविधेरुपचि
ताविषयैः सदैव ॥ प्रीतिः स्मरत्ताविषयजेति कविप्रवीरैः
॥ सा हस्ययोगभुभगा कथिता मया च ॥ ४५ ॥ म्नारखेट श्री
लस्मरसजनकेलिरंगसंगीतसेवनविधावुपचीयते सा ॥
अभ्यासकौशलवशेन कृशोदरीणामाभ्यासिकी नि॰
गदिता कविभिः उरागैः ॥ ४६ ॥ इति प्रीतिकरणसमुद्दे॰
शः ॥ दारिद्र्यदुःखभयचिन्हवमानभंगैरुद्वेगकोपतनु
तादिभिरीश्वराणां ॥ प्रायः स्मरंतिवनिताइहविस्तरस्य
भीत्याननवासंकाथितसकलो विवर्णः ॥ ४७ ॥ इति राग
विनाशसमुद्देशः ॥ प्रागंगरागः पुरुषेरागकार्यः ॥ स्त्रि
यापि संभोगसुखाय गात्रे ॥ तस्मादहंगं धाविधानमादौ
॥ विलासिनः सर्वमुदीरयामि ॥ ४८ ॥ हरीतकीलोध्रम
रिष्टपत्रं ॥ सप्तछदं दाडिमवल्कलं च ॥ एषोंगरागः का॰

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

श्वित्रः क्रवीद्वैः ॥ धारी रद्दोगं ध्यस्फरः प्रलेपः ॥ ४९ ॥ हरीतकी
वंदनमुस्तनागेरु शीर लो ध्रामयराजि तुल्यैः ॥ स्त्रीगुं-
स योगी व्रज चर्मगंधं ॥ विनाशयत्याशु विलेपनेन ॥ ५०
॥ हरीतकी श्रीफलमूलगुंजा ॥ चिंचा फलं हंति करंजवी
जं ॥ कट्वादि दोर्गं ध्यामपि प्रभूतं विनाशयत्याशु हठे
न योगः ॥ ५१ ॥ चिंचाफलं सागरपत्र तुंडीकरंज वीजं च सम
कुष्ट चूर्णं ॥ एतानि सर्वाणि हरंति धोंत्तु ॥ धारी रद्दोगं
ध्यमापि प्रभूतं ॥ ५२ ॥ सचंदनो शीरककोल पत्रैः कोला स्व
मज्जागरु नागपुष्पैः ॥ लिप्ता धारी रसमदा हठेन चिरप्र
रूढं विनिहंति गंधं ॥ ५३ ॥ जंबू दलं पील तरोः प्रसूनं ॥ ना
गेन तैलं समसैंधवं च पिष्टं ॥ एतत्सलिप्ता युवती शरीरं
चर्मं नयत्याशु निदाघकाले ॥ ५४ ॥ स दाडिमत्वक्मधु
लोध्रपत्रैः ॥ पिष्टैः समानैः पिचुमंदपत्रैः ॥ विलिप्य गात्रं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

नरूणींनि दाचे॥ दुर्गंधि चर्मं वुच यंति हंति॥५५॥ सकेसरो
शीरषिशिरीषलो ध्रेमूर्गाक्लैन रंग विरूत्त शोन॥ ग्रीष्मेन रा
त्रांन कदापि देहे॥ चर्मसुतिः स्यादिति भोजराजा॥५६॥
इति दुर्गंधिहरण समुद्देशः॥ आदौ विल्वदलं ततो मरु वुकं
पुष्पारग्वध शोक स्यतः॥ प्रत्यादित्यमजस्रमेव हविषा सौरी
त्लतोनिदिपेत्॥ केनक्याकुरुमानि नवं पक्खुसुंः स्पर्धः द्वि
पेत्को पालादिस्यं कर्म मिदं महापरिमलं तैलं ततैरेः सिद्ध
ये॥५७॥ सदकौलजीमूतनतरैः सहरैः॥ रुचोमसं पवकं
सेयुते श्च॥ सौरम्यकांतिंकिलमर्ध्वंजातां स्नात्वा ततरोविंद
ति सर्वदैव॥५८॥ स्वर्णांबु दोषी शमि वीयु तानां प
यु तानां चावि लेपनेन॥ स्नात्वा नरः सौरभमधमासं वैक
न्य माप्नोति शरीरु हस्य॥५९॥ पथ्यार सालामलकीफ
लानां सजंबु जीमूतमयाजलानां॥ मां सीयुतानां परिले

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

यनेन स्नात्वा नरः सौरभकांतिहृद्यः ॥ ६० ॥ इति स्नानीयसुगंधि सायः २
द्रव्यसमुद्देशः ॥ हरीतकीत्वापदतुल्यभागै चंदनेन ह्रस्या
पि चतुर्थभागैः ॥ तदर्धभागः कपित्थनलस्य स्यादेव
मोधोमदनप्रकाशः ॥ ६१ ॥ एलाशटीपत्रकचंदनानि ताः
याभयाशिग्रुचूर्णमयानि ॥ स सौरभोयस्कुरराजवार
ग्यः महासुगंधोनवमोहनाख्यः ॥ ६२ ॥ एलेयकापमी
मुस्तक॰ र चूर्णं तुलो धनिपणकरो ग्रीष्मरसमः स्थापि ष्ठा ॥ ले
पप्रियेयस्य समानवाना मुद्दीरितः पूर्वकृतीं द्रवैरैः
॥ ६३ ॥ उशीरहेम्पागकचंदनानि पथ्यसमतुल्यानि
समानि पिष्ठा ॥ घृतानि गात्रेषु विलासिनीनां श्री
खंडतुल्यं कपयंति गंधं ॥ ६४ ॥ इति सामान्यागमः
॥ स्पृक्षो रोचायागकचंदनामयशाटीतोयाभयाकेसरैः ॥
स्पृक्को शीरमुरावचेत जनिशामांसी त्वगेलांबुदैः ॥ साम
१२

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

नलैरेलामदेनगंधकररवौः सर्वैस्समीभिः शुभैः ॥ पिष्ट्वा
नागलतारसेन वटिका कार्या जगन्मोहिनी ॥ ६५ ॥ जाती
कर्कटहस्तिचंदन घनश्रीवासशैलेयकैः ॥ कस्तूरीकनके
मतंगकुसुमैः स्थौणेयकैः संयुते ॥ एतैर्नागेंद्रयुक्ता
निपराजरसैः पिष्टैर्णरागः शुभः ॥ कार्यो गंधकलाव
र्त्तिकुचलैः स्त्रीणां दुर्योगयः सदा ॥ ६६ ॥ पथ्याभाग
वलं स्पृक्कं जलम् चोभागैक मांसं सदा ॥ व्याघ्रे भागच
नु स्पृक्कं चपत्रान: स्थौणेयभागद्वयं ॥ भागाः पंच
शिलामयस्य कथिता भागैर्नखैरोपयो ॥ कस्तूरीम
दलसंज्ञकं निगदितं सौरभ्यविष्टौ रिदं ॥ ६७ ॥ पथ्याप्रति
नखाः समानि गदिताः स्वर्णांबुभागद्वयं ॥ मांसी
शिशुघनामया ध्वकथिता भागैक संख्याः सूपचक्र ॥
कर्पूरागरुजातिकाष्टगमदा स्थौणेयभागास्त्रयाः ॥

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा. सर्वैरेवमिलितैः प्रकटितैः सौरभ्यगर्भाभिधः ॥ ६८ ॥ इति सुगं सायकं
१२ धसमुद्देशः ॥ रसालजंबूफलगर्भसारः सकर्कटोमाद्विकसंयु २
13 तश्च ॥ स्थितो मुखे वा तु रुजस्य रात्रौ करोति सौरभ्यमसौ मुखस्य
॥ ६९ ॥ गुडत्वगेलातरवजातिशिफैः स्वर्णाञ्चितैः त्रुटवृक्षैः वि
धेया ॥ तांबूलगर्भा दिवसे च रात्रौ करोति पुंसां मुखवाससिद्ध्यै ॥ ख
७० ॥ चूतास्थिमज्जा करिकेसरं च स्याद्रोचजाती फलमालिका
नि ॥ पिष्ट्वा विधेया गुटिका मुखस्था करोत्यपूर्वं वदनस्य वा
सं ॥ ७१ ॥ चूर्णं वराकेसरकुष्ठकानां प्रातर्दिनान्ते परिलेहिया
स्त्री ॥ अपर्यमासेन मुखस्य वासः कर्पूरतुल्यो भवति प्रका
मं ॥ ७२ ॥ वाकुचं चूर्णं मधुना च तेन पिकाद्वबीजानि तम
त्ति नित्यं ॥ मासैकमात्रेण मुखं तदीयं गंधायते केतकिपुष्प
तुल्यं ॥ ७३ ॥ चूर्णीकृतं सहकारपादपरसं कृत्वैकपात्रे
स्थिते तीरे सौ पूर्णं तरोगविधुकलवामस्त्र इत्यदि पे दासराज्ञ ॥ राम
१२

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

दत्वा भास्करसंमुखे च विधिना सायंतनध्यामान वैसृतां हुलो हरम

ध्वगः प्रतिदिनं भुक्तो मुखं वासयेत् ॥ ७४ ॥ इति वाससमुदेशः मुख

॥ इति पंचसायके द्वितीयः सायकः ॥ २ ॥ अथ वैयाङ्गनशास्त्र

सारघारसा ह्यमायालवा गीश्वर ॥ आलिङ्गीगणिका मूलदेव

मदत्ता चायीद्विविचावत्तां ॥ तेषां व्याख्निमहं विलोक्य कृपा

विष्टोपकारकत्तमं ॥ वक्ष्ये सर्वविधोपदेशकुशलो योगादि

कासंस्कृतं ॥ १ ॥ बलेनतारी परितोषमेति न हीनवीर्यस्य

कदापि सौख्यं ॥ अतो बलार्थं रतिलंपटस्य वाजीविधानं

प्रथमं विदध्यात् ॥ २ ॥ चूतेन माषप्रसृता निःसृयो योभा

वयित्वा रविपक्वो बिनाति ॥ नारेरा संसाध्य च भदाथित्वा स

पातिनारी प्रातः मुख्वेगः ॥ ३ ॥ छागांडसिद्धे पयसि प्रका

मं यो भावितान् सूर्यकरेण मुद्गः ॥ यो माषचूर्णं स्य वटं चूते

न संसाधितं वारिपुतां तु पीत ॥ ४ ॥ भुक्ताप्रदो येषु विरोपि ह

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

र्णं नितंबिनीनां स ततं प्रयाति ॥ पलैकमात्रामितमाषभा
गां सिद्धं घृतं तं द्विगुणसितासमेतं ॥ ५ ॥ भुक्त्वानु पीत्वा च पयो
गवीनां हठान्नु रागो मनाविमानमेति ॥ महेंद्रमुष्कं सकलं
घृतेन ससैंधवं गव्यपयः सुसिद्धं ॥ ६ ॥ तद्भक्षयित्वा रति
संगरे पु जयत्यकस्मात्प्रमदासमूहं ॥ चूर्णं विदार्याः स्व
रसेन सिक्तं विभावितं भास्कररश्मिजाले ॥ ७ ॥ मध्वाज्य
संमिश्रितमाशु लीढ्वा दृप्यत्स्त्रियोगच्छति निर्विशंकः ॥
भूयो विभाव्यामलकस्य चूर्णं रसेन तस्यैव सिताज्यमि
श्रं ॥ ८ ॥ सद्यो द्रुमालेढि निशासु रवेयो नूनं स वृद्धस्तरुण
त्वमेति ॥ कर्षप्रमाणं मधुकस्य चूर्णं द्वौ प्राज्यसंमिश्र
नमेव लीढ्वा ॥ ९ ॥ क्षीरानुपानं रमते नु नाव घावूरराणा
मुद्दस्य मेतन्न ॥ शतावरी वानरी गोक्षुराणां पिकाह्वा
मात्तेगबलावलानां ॥ १० ॥ क्षीरेण चूर्णानि निपीय रात्रौ भ

व्र

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

म घृतानि दध्यं नरस्तरीज नानां ॥ घोवर्त्तिकालावक पिंज
लानां मांसं नव्यानवेप्रमाविहं मानां ॥ २१ ॥ ह श्वेतासिक्तं स
हसैंधवेन महाबलः स्यात् दुष्प्रमुज्यपानं ॥ धात्रीवरीमर्भ
मिदं च सर्पिः पचेत्पयोभिर्दशभाग युक्तो ॥ २२ ॥ सितोप
लान्यामलक प्रयुक्तं नासमाहूती यन्मुविबध्य मन्यन्
॥ सितापिकनरु बीजं तुला: [illegible]का नास घृत मधुस
मेतं प्रत्यहं यो वलेढि जठरकुहरमध्ये याति पाकं च याव
त्क्रमयति [illegible] प्रमदे हो प्यंगनानां समूहं ॥ २३ ॥ गुंजा फलं गोक्षु
रकस्य बीजं तथो [illegible] टां गोपयसा विपाच्यं ॥ मज्जा घृतं
शर्करया च युक्तं पीत्वा नरो हृष्यति सर्वरात्रं ॥ २४ ॥ माषी
विदारी च तथोश्वगंधा च क्षीरे गवां दो द्रव्य तोपपन्नं ॥ पी
त्वा नरः शर्करया प्रयुक्तं कलिंगवद्धृष्यति सर्वरात्रं ॥ २५ ॥
श्वगंधस्य फलम्मूलं [illegible] सिद्ध पयो नरः ॥ पीत्वा शर्करं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा होद्वंकलिंग इव हृष्यति ॥१६॥ तच्चुशाल्मलिमूलेनतालमूली साय.
१५ रजचूर्णनि ॥ सर्पिषापयसापीत्वा राजौ चटकवन्नवेत् ॥१७ २
15 ॥ दुग्धशाल्मलिमूलस्य रसंशर्करयापिवेत् ॥ एतत्प्रयोगा
त्सप्ताहाज्जायतेरेतसोंबुधिः ॥१८॥ इतिवाजीकरणसमु
देशः ॥ प्रौढांगनायाः नवसूतिकायाः यथावरांगस्यसुखा
यपूर्णं ॥ तस्मान्नरैर्भेषजतोविधेया पाकोचनात्मनसाप्य
मंदिरस्य ॥१९॥ निशाद्वयं पंकजकेसरंचनिः पीष्यदेवद्रु
मतुल्यभागं ॥ मूत्रेनलिप्तं मदनातपत्रं प्रयातिशंकोचमे
लयुवत्या ॥२०॥ सुधान्तकीपुष्पफलत्रिकेणा जंबूत्वचा
सावृसंयुतेन ॥ लिप्ताधरांगमधुकेनतुल्यं हस्ताधिकंत्य
वमवेस्पुरंध्री ॥२१॥ यिकादवाजितमतोजगेहं विलिप्पयो
षानियमं चरंती ॥ हठेन गाढं लभतेवरांगं दृष्ट्वानरैरेवमह
ठनयोगः ॥२२॥ सनालपद्मंपयसासपिष्ट्वा हठात्समांगी राम
१५

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

गुटिका विधेया ॥ यस्या वरांगे निहिता तालरोन कन्येव सेत्या
हस्मरूलदेवः॥२३॥ कूष्माहिवक्के निजमूत्रदिग्धामृदं वि
निक्षिप्य विधान योगात् ॥ प्रियेरावृष्मा निष्ठिलस्य वैस्त मी
स्या वरांगं कुरुते प्रगाढं ॥२४॥ निचोल लीहं विनिधाय
तोये निक्षिप्य जंबूकफलं सबीजं ॥ सप्ताहमात्रं नियमेन
गुहं मनाल नाज्ञाट तरं प्रदिष्टं ॥२५॥ इत्वाकुबीजं सह
सावरेण पिष्ठ्वा वरांगं परिलिप्यते न ॥ नवप्रसूताऽपि ह
ठेन नारी कन्या भवेत्संयमतो न चित्रं ॥२६॥ इंदीवरव्या
धिवचा घनानां तुरंग गाराशन यामिनीनां ॥ लेपेन नता
यौः स्मरसंस्पर्शप्रणांको चयत्याष्ठ हठेन योगः ॥ २७
॥ या ष्ठकि गोपस्वयमेव पिष्ठ्वा विलिपति स्त्री च वरांगदे
हं ॥ प्रसूयतस्याः कठिनं प्रगाढं भवेन्न चात्रापि किंचा
रचर्चा ॥२८॥ मदफल घनसारैः क्षौद्रयुतलेपः कांगशिथि

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

लितमपियस्याः स्फुरितंमृय एव॥ भवतिकठिनमुच्चैः कर्कशं सायक॰
कामतीनामितिगदन्तिनित्यो गं रंतिदेवोनरेंद्रः॥२६॥ ३
त्रिगाटीकरशासमुदेषाः॥ यद्यष्यष्टगुणान्वितोतिगादितः
कामोंगनानांसदा नोयातिद्रुवतां न यापिस्फुटतिव्यायामि
तासंगमे॥ तस्माद्गेयजसंप्रयोगविधिनासंप्रोतो॰ वरां॥ दे॰ ह
किंचित्पल्लवयामितीरजदृपां प्रह्लादलंकामितोः॥३॥
सिंदूरबिंबाफलमाल्लिकातिलकल्यानियस्यामदनातप
ते॥ निविष्यते सापुरुषप्रसंगात्सागेवरेतः स्फुरतिमात्तनो
त्रि॥३॥ व्योयरजः क्षौद्रसमानिभंवातिनंयदीयेस्मरयं
त्रम घ्य॥ दूतांभवेत्साहठमेवनारी हृष्टस्वदायकिंयोगा ल
राजा॥३२॥ आतीरस्तेपोकरणत्रगव्ये: समर्दितंकामम
हस्यमध्य॥ सा च्याविनिविष्य भवेद कांडं साध्यक्कवर्षे
विदधातिनारी॥३३॥ सपक्वबिंबाफलव्यायघूलिंगुडं राम

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

तप्यामाहिकतुल्यभागं ॥ अमीभिरालिप्य पुनः स लिंगं वी
जं करोत्याशुनितांवितीनां ॥ ३४ ॥ सटंकराम्द्रोद्रमहेश्वर
बीजैः कर्षैरन्तलेपैः रुपलिप्य लिंगं ॥ पोत्तेनरोयः सविलासि
नीनां रेतः प्रवाहं कुरुते हठेन ॥ ३५ ॥ अगस्त्यपत्रद्रवसंयु
तेनमध्वाज्यसंमिश्रितटंकणेन ॥ लिह्वा [illegible] जंघयोरमतं ध्व
गनानां समुक्रमाकर्षति पीयूषमेव ॥ ३६ ॥ व्योषाकरजोमा
क्षिककाकमाच्याः पिष्ट्वा हठाद्यः परिलिप्य लिंगं ॥ रमेत
सोयंविरहोच्चकामी नोकामिनीस्यंदयतीतिहद्धं ॥ ३७
॥ सलोघघन्नूरकपिप्पलीनां हृद्रोयरागद्रोद्रविमिश्रि
तानां ॥ लेपेनलिंगस्य करोति रेतः च्युतं विपक्षप्रमदाज
नस्य ॥ ३८ ॥ सिद्धार्थमाजिस्तुरंगमानां जाती प्रसूनं च
जलेनपिष्ट्वा ॥ विलिप्यलिंगं प्रमदामुपेयात् स्पर्शेन रेतः
हरतिप्रकामं ॥ ३९ ॥ तुरंगसलिलमध्येभावितं टंकमाषं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा मस्त्विम मधुकन्तुल्यपिप्पलीयेव पीत्वा ॥ पश्चात्स्मरति विलि- साय.
९ प्यस्त्रीय लिंगं नरो यः प्रभवति वनितानां कामकल्लोलपौ- २
17
ली ॥ ४० ॥ तुवक नवरिमि श्वेतबीजपूरस्य मूले दिवसकरस-
मूखे मर्दितं वेश्मनीरं ॥ पुष्प कटि तिकांता मे यजस्यास्य
योगादिति वदति नरेंद्रो रति देवः स्वरूपं ॥ ४१ ॥ इति स्त्रीद्रा-
वण समुद्देशः ॥ ९ ॥ एलाफलप्रकृतिकानलिनीचवालाप्रो-
द्दाच राघ्रिदिन पद्मापरेत सत्वा ॥ स्तंभेषु नानो लिघुवतिमद-
नांकुशेन नृसिंह प्रयाति वनितानकदापि क्वापि ॥ ४२ ॥ तस्मा-
द्दंहविविधभेवज संप्रदायैरालोक्य एवं क्रमशः परजतिवं-
धस्तारं ॥ स्थूलीक्रियां मदनकेलिकलावतंसां संदेपतः
प्रकटयामि सुखाय पुंसः ॥ ४३ ॥ किमत्र चित्रं यदि व-
ज्रवल्ली धवाश्वगंधा जलभृ[illegible]दूसंगी ॥ हेमप्रकाशं बृहती क
फलं च कुपीलु लिंगं मुशलप्रममसां ॥ ४४ ॥ सकुष्ठमातं राम
९

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

गवलाबलानां वचाश्वगंधा परिपाचितेन ॥ तैलेनवृ
द्धिंपरियातिशीघ्रं वरांगनालोकमनोहरंतत् ॥ ४५ ॥ गा
रिष्टकाश्वगंधाचसहदेवीसकर्दमा ॥ क्षीरंस्तुल्यासपि
ष्टलाविपचेत्तैलंसंयुतं ॥ ४६ ॥ सम्यग्लिंगमेतेनवर्ध
तेयावदिच्छति ॥ शारोत्कांगुलंचैव हीनांगमपिव
र्धते ॥ ४७ ॥ इति स्थूलीकरणसमुद्देशः ॥ योमर्कटी
मूलमजाजलेन व्यालिप्तकेशः प्रयतेनिषण्णः ॥ पि
ध ष्टांजलिपेल्लिंगस्यकामंभवेद्योदंडइवदृढरोन ॥ ४८
॥ हयारिपत्रीनवनीतमध्ये वचाबलानागबलाम
धैश्च ॥ लेपेनलिंगंसहसैव पुंसां लोहोपमंस्याद्दिनि
ह सूक्ष्ममेव ॥ ४९ ॥ इति दृढीकरणसमुद्देशः ॥ उष्णोद्धृतं
स्वेतपि काकोलवीजंकटीतटे लोहितसूत्रवद्धं ॥ वीर्यच्युतिं
धारयतिप्रसंगे रवात्तः सदायं किल योगराजः ॥ ५० ॥

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा. पीत्वा निशायां पयसा नरेण संजातवेगालफलस्य मज्जा ॥ स्तं साय.

१८ भाति वीर्यं सहसा प्रचंडं सेनर्यप्या निर्झरीशिप्रवाहं ॥ ५१ ॥ क्षी २

रेण वत्सस्य सवत्समातुर्लं ज्ञालमूलं स्वयमेव पिष्टा ॥ य

18 स्तेन पादौ परिलिप्य शेते रेतो न तस्य च्यवते कदाचित् ॥

५२ ॥ श्वेतान्यपुष्पा रव्यतरोः फलानि क्षीरेण पिष्ट्वा वटपा

दपस्य ॥ करंजबीजोदरमध्यगानि स्तंभंति बीजं वदने धृ

तानि ॥ ५३ ॥ आदित्यवारो धृतपर्णाव तस्य बीजं [illegible] निधा =वि:स

यवक्त्रे ॥ जयत्यकांडस्फुरत्ता वक्तारे देवारि मंत्रौषधैः रेतःप्रवे

गं ॥ ५४ ॥ कौसुंभतैलेन विलिप्य पादौ यदीछयादि व्यक्ति

र्त वद्धवीर्यः ॥ पुनर्वा बूरविले पतापाज हात्ति मुक्तेन क

दाचिदेव ॥ ५५ ॥ श्वेतेषु पुंखाचररसां गृहीत्वा पुष्पार्कयोग

गे पुरुषस्य कर्षा ॥ कुमारिका कर्त्तितसूत्रकेन वक्त्रो जय

त्याशु मनोजवेगं ॥ ५६ ॥ आदाय कुसेतरकाकजंघा ॥ मू राम

१८

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

तंसितांभोरुहकेसरंच॥द्रौद्रुमायपिष्ट्वा परिलिप्यनाभिंस्तं
भं प्रयातिगुरुयस्यवीजं॥५७॥कर्पूरश्यामाकमहेषावीजे
रघेडुवीजे गुरुयस्यनाभौ॥विलिप्यकांताजघने चका
मं नलंवत्तुमुक्रमधः कदापि॥५८॥इतिवीर्यस्तंभनसप्त
श्री देष्टाः॥ तावलाकुजदिने परस्परी परस्यसंभावितात्रा
दिवसंस्वरसेनयत्नात्॥परस्यातनेविलिखित्तंतिलकं
तदीयं सर्वजनाः सपदित्तस्यवशीभवंति॥५९॥मंजि
ष्टतोपदवचासितभानुमूलैः स्वीयांकपूरोहितयुतैः स
मकुष्टकैश्च॥हत्वाललाटफलकेतिलकंहतत्रैलोक
त्रयंवशायति तस्यामात्रकेन॥६०॥शंभोर्जलंचमधुकं
चहतांजनंच चव्यंसमंतिजशरीरमलेनमिश्रं॥श्याले
पभवतराणविधौतिलकेहतेवा योगाय मेवभुवनानिव
शीकरोति॥६१॥मूलंजटातगरमेघाविषमाकानांपंचा

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा० गजं निजं शरीरमलं तथैव ॥ एकीकृतानि मधुनाथ दिनेक्षु साय०
१९ जस्य कुर्वंति वक्त्रतिलकेन वशं जगंति ॥ ६२ ॥ गोरोचना २
नलदकुंकुमभाविताया यस्याः सदैव तिलकं कुरुते वशि
19 त्वं ॥ वा यस्या येन वक्त्रचापप्रमदाजनानां सौभाग्यकृत्यस
मये प्रगटीकृतो यं ॥ ६३ ॥ गोवर्द्धकारणमेहनता शिखा
नां चेतः शिलासुरभिरोचनसंपदानां ॥ व्योमांगनरोमतिशि
कुमारिकया सुपिष्टं नूनं करोति तिलकेन वशं त्रिलो
कं ॥ ६४ ॥ इति तिलकसमुद्देशः ॥ पृथ्वीशिवे दणफलं
स्वमज्जं जलौकां संहृत्य पद्मवशेनेपरि कल्पवर्त्ति ॥ संसा
धितं तिलजलेन यदंजनं तन्नसं मोहयेन्नयनगं वनिता
समूहं ॥ ६५ ॥ देवीमहोत्सवदिने किल कज्जलं यत् सिद्धा
र्थकस्य स्वरसेन नरोत्तमांगे ॥ निःपादितं नरवरेण यानि
शि प्रमशाने तन्नैव गं भुवनमेव वशीकरोति ॥ ६६ ॥ ता राम
१९

लो

लीघ्रा कुष्टतगरैः परिलिप्य वर्त्तिं सिद्धार्थतैलसहितं हृद
यह्रवस्त्रं ॥ पुंसः कपालफलके विनिया त्ति तेनतेनांजनेन
वध्रात्तां किलयातिकः ॥ ६७ ॥ चैत्रः शिला युवतिकेसर
रोचनामिर्यौलोचनांजनवरो यति संमुखवस्य ॥ तस्यास्तु
दासइव यातिवशं मनुष्यो योगोयमत्र लिखितो हयमेख
लायाः ॥ ६८ ॥ चैत्रः शिलालफलितीर विपुष्पयोगे
गोरोचनानगरकेसरजं रसज्ञः ॥ एकीकृतं स्वविहितं नय
नांजनं यन्त्री कांत्तयोरनुदिनं वशतां करोति ॥ ६९ ॥ ३
अंजनसमुद्देशः ॥ कुष्ठोत्पलं मधुकरस्य च पत्त्र युग्मं मू
लं तथा तगरजं सितकाकजंघा ॥ यस्याः शिरोगतमिदं विहि
तं विचूर्णं दासीभवेत्तुरुडितिसात्तरुणी मचित्रं ॥ ७० ॥ वा
त्यानिलोत्थितदलं मृतकस्य माल्यं सोगंधवानरमलं भ्र
मरस्य पक्षौ ॥ चूर्णं विधायशिरसि प्रविकीर्णमेतत् यस्याः

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

स्वेदैकमनु धावति एष्टतः स्मा ॥७१॥ सप्तच्छदस्य त्वरसोऽस्थितटंकरोतस्यो
षो यकृत्स्म स रमा हृदयस्य चूर्णं ॥ एकीकृतं शिरसि गोपयनयावकीर्णं
व्यामोहयेद्दृढकुलं किमु कान्तमेकं ॥७२॥ इति चूर्णसमुद्देशः ॥
यत्त्वं जरीट शकुले रुदरं सुधत्तकीर्यैनमन्तमप्यजलेन महीजवारे ॥ कृ
त्वा शरावयुगलेपुट गूढमुद्रं गोपायितं निशि विधानतयाधिमा
र्गे ॥७३॥ दत्त्वा द्विजाय खलु पायसभोज्यमादौ सज्ञाहमद्य नमिदं
पुनरर्चितं च ॥ सातीयतं विधिनानुत्तरेऽपि पिष्ट्वा कार्या निवात्तप
रिपिष्टवटी प्रयत्नात् ॥७४॥ एषा च भक्षणात् इह यौवनिकाजनेन
दत्ता नरस्य पुरुषेण च सुंदरीणां ॥ अन्योन्यमोहनकरी विदित
प्रभावा संमोहितीति कथिता च भवेन पूर्वं ॥७५॥ इति भक्षणा
समुद्देशः ॥ भृंगस्य पत्रयुगलं मुकमांस युक्तं स्याना मिका रुधि
र करणी मलं स च वीजं ॥ एतानि लेपविधिना प्यय भक्षणाच्चाक्रुवी
त वश्य मा खिल जगद्वशकं स्मात् ॥७६॥ सव्ये तथागणिकमले

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

न स्तावसाने योरे नसा निजभवेनविलासिनीनां ॥ वामं विलिंपति पदं सह सैव यस्याः सानेन प्राभवति नित्य किल स्वभावः ॥ ७७ ॥ सं भोगयोग्य समये निजकांतमेव या कामिनी स्पृशति वामपदां बुजेन ॥ तस्याः पतिः सपदि विंदति दासभावं गोरी सुतेन कथितं किल योग ॥ ७८ ॥ कुष्मांडि पंचवनजानि समानि नीत्वा तत्र त्रिभाग गलितं कलिंजीच दत्वा ॥ पिष्ट्वा विलिप्य भजते मदनाकुलं यः स एव मदनः स भवेत्सपत्न्यां ॥ ७९ ॥ सिंधूत्थ माद्रिकर्कोटनमलानि पिष्ट्वा लिंगं विलिप्य तरुणी रमते न योयां ॥ साम्यं न यानि पुरुषं मनसापि नूनं दासीभवेदपि मनोहरदिव्यमूर्तिः ॥ ८० ॥ भल्लूकमेढ्र घनसारम धूनि पिष्ट्वा लिप्त ध्वजो नि धुवनं विदधी नयस्याः ॥ सापाद शंकु समसायकमन्नतांगी वश्याभवेद्धि रतनंरनहि संप्रायोत्र ॥ ८१ ॥ लिंगं च लोहितरसी सदवन्यापिष्ट्वा हृव्येन योव्रजति साधनकं विलिप्य ॥ गूराी दृशः स

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

रत्नसंगमकेलिरंगे कामायते प्रतिदिनं समतीत्तलेषु ॥ ८२ ॥ गो-
रोचनाशशिशिरदीधितिपांशुवीजैः काश्मीरचंदनयुतैः कन-
कद्रवैश्च ॥ लिप्तध्वजः परिरमत्यवलानरो यो तस्याः सदैव हृद-
ये मुकटत्वमेति ॥ ८३ ॥ सिंधूत्थकुष्ठविमलांजनपिप्पलीभि-
र्मांजिष्ठपारदकपोतमलैः सतारैः ॥ जातीभवं चकुसमं मद-
नं च वेगासिक्षपद्मादिकयुतैरतिसूक्ष्मपिष्टैः ॥ ८४ ॥ एतेनलिं-
गपरिलेपनकं विधाय यः सेवतेनि ध्रुवमेतरुणायतनाक्षणाः
॥ वश्यत्वमेति वनितानियतं तदीयाश्चौदित्याह सत्यभरिगत्तं
किल मूलदेवः ॥ ८५ ॥ इति लेपनसमुद्देशः ॥ कालिंगकुंकुम-
सुरद्रुमतुल्यभागैर्विन्यप्रसूतरसवारसाचंदनैश्च ॥ व्याघ्रान्वि-
तैर्निगदितः किल धूप एष श्रीनामशिरिनिखिलमोहविधौ हि-
दक्षः ॥ ८६ ॥ कृत्वा वरेणु वातसंगमनेन राराणां मालोकनेन नरपत्तेः
क्रयविक्रयादौ ॥ स्नानाविधौ सकलकर्मणिकौतुके पि धूपाः स-

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

देवकृतिभिर्विनियोजनीयः ॥ ८७ ॥ ध्वंगीक्चानलदसर्जरसंसमा
नेकृत्वात्तुदीमलयजंचयडंगमिश्रं ॥ योधूपयेन्निजगृहंवसनंश
रीरंतत्स्यात्कुदासद्रवमोहमुपैति लोकः ॥ ८८ ॥ इति धूपसमु
देशः ॥ इदानींमंत्रः ॥ मदमदपदमादौमादयेति द्विवारंतदनुच
गवानीयंमैपदंहीचतस्मात् ॥ अथयस्वपदमुपांतेरूपिरागीति
प्रदिष्टंभवानितदनमंत्रःस्वाहयासंयुक्तोयं ॥ ८९ ॥ कनककरुचि
मूर्तिकिंडलाक्ष्यचापंयुवति दयमध्येनिभ्मलारोपितांदं ॥ ९
इतिमनसिमनोजंध्यानयेयोजपस्यावशायतिससमस्तंभूत
लेमंत्रसिद्ध्या ॥ ९० ॥ प्रातःप्रातःपरिजापात्स्यादयसिद्धिदाताद्दश
प्रातकुसुमानांलोहितानांच होमात् ॥ इहचसकलकार्यवाम
हस्तेनकार्यमुपादिशांतिसमंता दुपांत्यमाशः स्वरूपं ॥ ९१ ॥ इ
तिमन्मथमंत्रसमुद्देशः ॥ चामुंडाप्रथमंजयेतिकंपितंसं
बोधनेमोहयेद्वाक्यंवशमानयेत्यापिपदंसाध्यंच्छितीयायुतं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा० २२ ॥ साहं तेन प्रणावादि देवकाधिकस्तन्नैर्महामोहनः स मंत्रः कविनान्तु से सायक
२२ वित पदेना स्याद्द्वितीयो भुवि ॥ ९२ ॥ दंष्ट्रा कोटिविकंकटस्य कुह ३
22 रास्यां ध्वांधकारे स्थितारवद्वांगास्थि निकूट हृदिराकरे वामे सवा
शांशिरः ॥ श्यामा पिंगलमूर्धजाभयकरी शार्दूलचर्मांबरा चामुंडा
ध्ये शववाहिनी जपविधौ या सदा साधकैः ॥ ९३ ॥ जप्त्वा लक्षमसौ
लाशाकुसुमैरयुतो दशांशो हुतैः सिद्धिं गच्छति वामकर्मविधिनानिः
संशय मंत्रराट् ॥ ॐ सा मन्त्रविधानमेवमसकृत्तां सिद्धिं ददत्यादरा
त्त्वद्दत्तं रागवत्तो करोन्निवधनानामित्याह वागीश्वरः ॥ ९४ ॥ इति
चामुंडामंत्रसमुद्देशः ॥ आदौ कामपदं ततो निगदितं संबोधने
नेश्वरं प्रोक्तं कर्मपरान्वितं मृगदृशां नाम स्फुटं निर्दिशेत्तत् ॥ तन्म
स्मादानपदं ततो मम पदं पंचशरोचितं ततोष्योकारान्वितं हूमिति
त्रिप्रकटितो मंत्रो मया मन्मथः ॥ ९५ ॥ आकर्णांचितकार्मुको
ह्रींपदे विध्यन् हरं सायकैर्मनो मंडलमध्यागोदयितं यासानंदमा राम
२२

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

लिंगितः ॥ प्रत्यालीढपदोज्ज्वालितभुवनो नग्नः परेतासनः कंदर्पा
जपकर्मणि रिपुश्मशानदिनं ध्येयो जनैरीदृशः ॥ ८६ ॥ जप्त्वा वारयुतं कदं
बकुसुमं पुष्पं पलाशस्य वा दत्वा पंचसहस्रमेति नियतं सिद्धिं मनो
वांछितां ॥ तांबूलं कुसुमं सुगंधमथवा वस्त्रं प्रदत्ते हठात् सद्भाव
नितमेव सिद्धिरहित न कामं समान्मोहयेत् ॥ ८७ ॥ यां भो रायतनेच
तुःपथ्यतटे नयां श्मशाने गिरौ मध्ये मंत्रवरः करोति वशतामा
क्षोभमहासिद्धयः ॥ वश्याकर्षणमोहमन्मथमनस्तंभादयो हि
तगाः प्रायः प्राकृतास्सिद्धयः कृतविदां केषांचिकवित्वादयः ॥ ८८ ॥
इति कामेश्वरमंत्रसमुद्देशः ॥ ओंकारः प्रथमं ततो नम इति प्रो
क्तं ततस्मात्पदं चामुंडे परिकीर्तितं हिलि हिलि नेयान्वसंज्ञा ततः
॥ ज्ञातव्यं वशमानयेति च पदं स्वाहा पदं मंत्रिणां ॥ मंत्रोयं कवि
भोपरेण कथितः ख्यातो महासिद्धि ॥ ८९ ॥ वज्ज्ञाथांक शरा
सनाद्रि नयनाभ्यस्ते ततेरणांकुशं वामेतरणा पिकरे राधाश्रमुरसि
दः

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

न्यस्तोत्तमांगं प्रजा ॥ ज्यमुक्तो रुकचा करालवदना वह्निप्रदाम ध्यम
गाध्येयाजा पविधौनैरैरितिसदाविश्वेश्वरींसिद्धये ॥ १०० ॥ तिमी
केभुजगस्यनामभिर्लिम्रत्तं यस्याः प्रमशानोत्थयावाद्यालिख्य
ववैरवामनलकेदिह्वानिशां वेदयेत् ॥ दीप्ताग्नौ प्रान्तमष्टवार
मसह्नन्मंत्रं संध्यंजपेन्नत्वाष्ठविदधातिदेवमिलयात्तस्याः कुर
गीहृशः ॥ १०१ ॥ इति विश्वेश्वरीमंत्रसमुद्देशः ॥ ॐकामेश्वरमो
हयेतिविलिखेत्स्वाहांतमंत्रं क्रमान्मुख्यं मादिकसंयुतं ज्ञत्व
हेवादित्यवारो द्भूजं पद्मिन्यामनुनाम्नमंत्रणाकृत्तवप्रथा प
देयंवुधै ॥ स्तांवूलेनसहैव विल्वकिमवो वागीश्वरः प्राब्रवीत् ॥
१०२ ॥ इति पद्मिनी वशीकरण समुद्देशः ॥ ॐकारं प्रथमं प
ठेत्पचपदंवा रुद्रयं कीर्त्तये त्तस्मादेंच विहंगमस्त्वयमतः प्रो
तं त्वतत्रोमिति ॥ त्रेयंकामपदंतत्तम्भकाधितदेवायत्तस्मात्
दंस्वाहांत्तःपरिकीर्त्तितः कविवरैः कंदर्पमंत्रस्फुटं ॥ १०३ ॥

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

रंभामूलजलेन भास्करकरैर्जातीफलं भावितं तद्वद्भास्तेनतिमंत्रि तं वकुविधं मंत्रेण भानोर्दिने ॥ तांबूलोदरमध्यगं नरवरैर्द्त्तं। स दाचित्रिणी वश्यंकारयति तां स्त्री कापिन्नःसादादर्वमवा प्य ॥ २१४ ॥ इति चित्रिणी वशीकरणसमुद्देशः ॥ ॐका रं पुरतस्ततो हरहर प्रोक्तं ततस्त्रो मिति ज्ञेयं वायुगं ततः पचप दं कामाय देवाय च ॥ स्वाहा नेतानि मंत्रितं नगरजं मूलं तत्पा श्री फलं मंत्रेण करोति दत्तमविरात्का मंवशां शंखिनी ॥ २१५ ॥ इ ति शंखिनी वशीकरणसमुद्देशः ॥ ॐमादौ प्रथमं ततो हि नि धि ज्ञेयं वशं कुरु प्रोक्तं कामपदं ततो निगदितं देवाय तस्मा त्पदं ॥ स्वाहांतः परकीर्तितो न जपितो पत्रे कबालाभिरो दोस्त्र रव्यो कोसिंगी हठाद्वशा यतः किं जल्पिते विस्तरे ॥ २१६ ॥ इति ह स्तिनी वशीकरणसमुद्देशः ॥ तीरोदनं द्विजवराय पुरः प्रदा य पुष्पो कृतां सितवलां च तां कुमार्याः ॥ पिष्ट्वा मद नमिति वैरिक्ता

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा०
२४
24

मतिष्ठांपतिरलात येदिति मुकुर्विदित प्रभावः ॥ १०७ ॥ संताडयेद्य
दिपतिः स्ववर्धरज्यावारे रवे निशिशरः यंत्रितनको मभावः ॥ योगा
कृतां सहजजामय वाप्यति छां निसार्य्यएव सहसैव करोत्यपो।
द्वां ॥ ८ ॥ अथपतिछाहरणसमुद्देशः ॥ मत्तंगकुसामयवाजि
गधात्वचान्विताः पर्युषितांवुपिष्टा ॥ हयारिपत्री नवनीतयोगा
त्कुर्वंतिपीनंकुचकुंभयुग्मं ॥ ९ ॥ वचाभुजंगस्य हयारिपत्रा
कोष्ठभेदः समभागयुक्ताः ॥ वल्लीजयुग्मं मदिरा प्रजादलः करो
ल
ति पीतं सकलं हठेन ॥ १० ॥ तैलं हलाद्य डिमकल्कसिद्धं सिद्धार्थजा
लेपनयाति नां नं ॥ नारीस्तनौ चारुतरौ च पीनौ कुर्यादसौ योगव
रः सदैव ॥ ११ ॥ श्रीपर्णिका यारसकल्कसिद्धं तिलोद्भवं तैलवरं
प्रदिष्टं ॥ तूलेन वल्लीज … प्रदेयं … याति … पतितोपि नार्याः
॥ १२ ॥ तिलस्य तैलं हरिदा … कृत्वांजने भाविनमार्ग … सि
द्धं ॥ चतंगवीजा महिषीमलं च कटुत्रयं च निशाचदत्वा ॥ १३

सायक
२

राम
२४

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥ तत्तैलयोगतकुचौपविमलौस्त्रीणांभवेत्तांसहसानचित्रं ॥ वृहत्प
पिताकुरायमुपैतितृ्यूयात्विसन्नकृत्वापिनियुज्यवाटं ॥ ११४
॥ प्रथमकुसमकालेनस्ययोगनपीतंसनियममपथ्यवास्या
त्तं तुला भोयुक्त्या ॥ कुचयुगमतिपीनंकापिनोपातिपात्रं
कापित्त इतिपुरेवंचकदत्तेनयोगाः ॥ ११५ ॥ इतिस्तनोत्था
नसमुद्देशः ॥ प्रक्षालयेन्निवकषायनीरैर्निशाज्यकृष्ण
गुरुगुग्गुलानां ॥ धूपेनयोनिंनिशिधूपयित्वानारीप्रमो
दंविदधातिभर्तुः ॥ ११६ ॥ जातीप्रसूनेरसितस्यपस्यते
लंपचेत्तूच्चनलेप्रधानं ॥ अभ्यंगयोगेनसदेवयोनौसौभा
ग्यमाप्नोतिसतेपुरंध्री ॥ ११७ ॥ सहेमनिंबार्जुननिंवकाष्ठैः
कल्कीकृतंचाप्यकृतेतिलस्य ॥ तैलंविपक्वंकुरुतेंगनायाः
सौभाग्यमासादयतिप्रसूते ॥ ११८ ॥ प्रक्षाल्यनिंबस्यजले
नभूयस्तस्यैवकल्केनविलेपयेच्च ॥ सजेघृयुक्त्याश्रितगंधंह
रम्भू

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

ष्टाहूरांगस्यनसंशयोत्र॥११९॥सुवर्णत्तालीघवनिर्वेदेवरसां
जनैः कुसुमतिलेन युक्तैः॥तैलंविपक्वंकुरुतेंगनाया: सोरम्यमा
सीघ्रुवत्तिप्रसंगं॥१२०॥इतियोनिसंस्कारसमुद्देशः॥भुजं
गचैलंकटुत्तैलमध्येसप्ताहमादित्यकरेनिधेयं॥तत्तैलयो
गेनविलासिनीनांरोमाणिनश्यंतिसमूलमेव॥१२१॥पला
शभस्मान्वितताल चूर्णैः रंभांबुमिश्रैरुपलिप्यभूयः॥कंद
र्पगेहेस्मरगलोचनानांरोमाणिरोहंतिकदापिनैव॥१२२॥एकः
प्रदेयोहरितालभागःपंचप्रदेयाजलजस्यभागाः॥रक्तस्तरो
र्भस्मनएवपंचप्रोक्ताश्चभागाःकदलीजलार्द्राः॥१२३॥पात्रे
षुसप्ताहमथोविधायकुत्वास्मरागारविलेपनंच॥रोमाणिस
र्वाणिविलासिनीनांपुनर्नरोहंतिकदाचिदेव॥१२४॥रंभाम्
जलेसप्तदिनंविभाव्यभस्मानिकंबौर्मिस्तरणानिपक्वात्॥ता
लेनयुक्तानिविलेपनेनरोमाणिरागानिमूलयंतिदाणेन॥१२५॥

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

इति रोमनाशसमुद्देशः ॥ चित्रकं दंतिमूलं च कोशातकं तथैव
वच ॥ तैलमेभिर्विपक्वं च लोमशातनमुत्तमं ॥ १२६ ॥ इति लोम
शातनं ॥ इक्ष्वाकुबीजं मधुकं गुडं च सकंटदंतं मदनं च पिष्ट्वा ॥
॥ स्नुहीपयोभिः परिलिप्य वर्ति धत्ताव रोगे स्त्रुतिहायिनी स्या
त् ॥ १२७ ॥ ज्योतिष्मती कोमलपत्रमग्नौ भ्रष्टं जवायाः कुसु
मं च पिष्टं ॥ गृहांबुनापीतमिदं युवत्याः करोति पुष्पं स्मरमं
दिरस्य ॥ १२८ ॥ दूर्वादलं तंडुलतुल्यभागं तिः पिष्ट्वा पिष्टं प
रिपाचयेत्तु ॥ तद्स्नापयित्वा वनिता प्रशस्तं पुष्पं पुत्रं विंदति सु
वेरूपं ॥ १२९ ॥ इति विनष्टपुष्पकरणसमुद्देशः ॥ धात्रीच
व पथ्याचरसांजनं च कृत्वा विचूर्णं सजलं निपीतं ॥ आत्यंतिक
योनिजरक्तवेगं निवारयेत्तीव्रतरं बंधुवेगं ॥ १३० ॥ शैलत्वचो मि
श्रिततंडुलेन विधाय पिष्टं विनियोजनीयं ॥ कंदर्पगेहोत्थित
मंगनायाः रक्तं निहन्त्येव हठेन योगः ॥ १३१ ॥ इति प्रकृतिभ

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा॰ २६

ष्योद्भमसमुद्देशः॥ सहेमरूप्याञ्जमनाम्रकाराणां चूर्णानि विलिख्यानु या सिच्छतेन॥ अहात्ल मासादयति प्रकृष्टां देव स्यामञ्जिंकुसुमावसाने॥२२२॥स्नात्वा पिवेद्धावककेसरस्य कुंजोह्यतेन त्रिदिनं तुरं ध्री॥ लीरासितानाञ्चस्थितचित्तवृत्तिर्गर्भं विधत्ते पुरुषप्रसंगात्॥२२३॥मूलं विरूपाया स्थलदमराया प्युक्तौ निपीतंत्रिदिनं पयोभिः॥ क्षीरांवुपिष्टं नियमेन नष्टकाष्टवंध्यस्तते वनितानचित्रं॥२३४॥स पिप्पलीकेसरसृंगवेरं दुग्धेन अणं गव्यघृतेन पीत्वा॥ वंध्यापि पुत्रं लभन्ते हठेन योगो न मोघं मुनिभिः प्रदिष्टः॥२३५॥तुरंगगंधो चूर्णवारिसिद्धं साज्यं पयः स्नातादिने च पीत्वा॥ आश्रोति गर्भं नियमं चरंति वंध्यापि नूनं पुरुषप्रसंगात्॥२३६॥पुष्यार्कयोगा चूर्णलक्ष्मणाया मूलं न यान्यकत्तरोम्ब पिष्टा॥ वंध्ये कवर्णा पयसा निपीतं प्रोक्तं स्त्रियः पुत्रकरं मुनीन्द्रैः॥२३७॥पुष्यो धृतं यैनवलाच मूलं कर्षैकमात्रं मधुकस्य चूर्णं॥ जलेन सर्वं विहितं निसि

साय २ साम २६

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

नायाएकीकृतं कन्यकयास्तपि सं ॥ १३८ ॥ गोरेक वर्णास्यिनवत्स
कायाघृताधिकं क्षीरयुक्तं च पीत्वा ॥ न तद्दिने किंचिदपि प्रदेयं मा-
हारमाकांत समागमंत ॥ १३९ ॥ क्षीरोदनं पायसभोजनं च कृत्वात्र
माने पुरुषाख्य ऋदे ॥ योगे शुभे कांत हृष्टास्तते सुतं निश्चितमेव
नारी ॥ १४० ॥ पुष्ये धृतं लक्ष्मणामेव मूलं पुंसा निपिष्टं सघृतं च पी-
त्वा ॥ क्षीरोदनं प्राश्य यतिप्रसंगाद्गर्भं विधत्ते तरुणी न चित्रं ॥ १४१
॥ शीतं जलौकस्य वसा विमिश्रं पयोम पित्वा रविपुष्ययोगे ॥ तज्ज्ञा
नसारं विधिना प्रसाध्य क्षीरेण गव्येन पिबेन्निशायां ॥ १४२ ॥ कृत्वा
गरागा शुचिवस्त्रयुक्ता सम्मार्जिके श्वा सुरतं भजेद्वा ॥ सकाममासा घ
वति त्रिरात्रे प्राप्नोत्यवश्यं तरुणी सुपुत्रं ॥ १४३ ॥ या वीजपूर द्रुम-
मूलमेकं क्षीरेण सिद्धं हविषा विमिश्रं ॥ ऋतौ नि पायय पतिं प्रयाति
दीर्घायुषं सा तनयं प्रसूते ॥ १४४ ॥ तिल जल कुडवे कंगोकरीया म्नि
योगा तरुणा वयम मूत्र प्रस्थ युक्तं विपक्वं ॥ ऋतु दिवसकम ध्ये-

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

सप्तरात्रं तिपीतं जातमथजितस्तनमेतं तं निष्पिष्टं पुष्पितेनैव ॥२४५॥ इति ग
र्भधारणसमुद्देशः ॥ धात्र्यंजनं सावरस्य पिष्टिकाखव्यं ग्रहं हंति पीयमं
मदाहठेन ॥ स ग्राह्य मात्रं विनिमुज्य पानं स्तथा तिगर्भं चलितं न चित्रं
॥२४६॥ क्षौद्रं वृषभं वंदलसिंधुजातं ग्राहेषमोजः पयसा सपिष्टं ॥
गर्भं तरंतं प्रतिहंति शीघ्रं योगो यमुक्तः किल मौलदेवः ॥२४७॥
कुलालहस्तोष्क्ततकर्दमस्य वत्सापयः क्षौद्रयुतस्य पानात् ॥ गर्भ
च्युतिं शूलमयं निवार्य करोति गर्भं प्रकृतिं हठेन ॥२४८॥ कशेरु
शृंगाटकजीवतोय पयोवरैरंडधात्रीवरीभिः ॥ सिद्धं पयः शर्कर
याविमिश्रं संस्थापयेद्गर्भमुदीर्णशूलं ॥२४९॥ कंदं कौमुकस्य
माक्षिकयुतं क्षीरराज्यमिश्रं पिबेत्स ग्राह सितया स्वपक्वमवलाक्षी
ती कृतं वा युत ॥ गर्भस्रावमरीचकस्य च वनं शोषं त्रिदोषं वमिम्र
लं सर्वं विधानि हंति नियमादेवं च दष्टं मुकुः ॥२५०॥ इति गर्भस्रा
वस्थापनसमुद्देशः ॥ गुंजा नरो मूलयुगं विधाना तुल्या घृष्या

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

र्क दृष्टिनेत्रनिबद्ध॥ कटीतटे स्पर्धानि नीलसूत्रैः प्रीप्रसूतिं कुरु
ते गताव्याः॥१५१॥ बलाभवं लोहितसूत्रबद्धं मूलं कटे वापि शि
रःप्रदेशे॥ ———————— गोरखी सूतेनो हृत एष
योगः॥१५२॥ आगारधूमं गृहवारि सार्धं वा पीत्वा बला शीघ्रतरं
प्रसूते॥ अलंबुषामूलमथो निबद्धं योगद्वयं स्यात्परितिरित्यवा
दीत्॥१५३॥ समानुलेपं धमधुकस्य चूर्णमिध्वाज्यमिश्रं प्रम
दाति पीय॥ अत्याधि हीनं प्रसवं हठेन प्राप्नोति नैवात्र किंकल्मा
सिद्धिः॥१५४॥ इहागच्छ मंच सोमपि चित्रभानुं भ्रमामिति॥ उच्चैः
श्रवास्तु रंगश्रीमंदिरे निवसंत्यते॥१५५॥ ओंइदममृतमयां
समधुजं वैतवधनगाभमिदं विमुंचतुस्त्री॥ नदनलपवनार्क
वासवास्ते सहलवरांगावुधरो दिशंतु शांति॥१५६॥ ओंमुक्ताः
पाशाविपाशा मुक्ताः सूर्येण रश्मयः॥ मुक्ताः सर्वभयाद्ग
र्भ मे लोहि माचिरं स्वाहा॥१५७॥ एभिर्जलं च्यावनमंत्रराजैर्जप्त्वा

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

प्रदेयं किल गर्भविस्यै ॥ स घः प्रसूते नवगर्भयुक्ता योगो यमात्रेयमुनिप्र
दिष्टः ॥ २५८ ॥ ॐ मन्मथ मन्मथ वाहिनावलवलं बोदरं मुंच मुंच कुक्षो लघु
स्वाहा ॥ २५९ ॥ अनेन मंत्रेण जलं प्रजप्तं पातुं प्रदेयं प्रसविताऽनरेण ॥ तो
यामिधानारवलु गर्भवित्या प्रसूते शीघ्रं नरं समवेन ॥ २६० ॥ इति सु
खप्रसववश्यमुद्देशः ॥ पलाशराजाद्भवयोः फलानि पुष्पाणि च यो
शाल्मलिपादपस्य ॥ मधेन मासार्धदिनं पिबंती बंध्याभवेन्निश्चि
तमेव नारी ॥ २६१ ॥ कंबुनाया वकवृक्षमूलेनिःकाथ्यपीत्वाति
यमं चरंती ॥ ऋतंत्वनकाले त्रिदिनं चरंती भवेदामरसां तमेव ॥ २६२ वंध्या
फलं कदंबस्य च माक्षिकानि तुषोदनेनं त्रिदिनं सकृद्य ॥ स्नानाव
साने नियमेन पीत्वा वंध्यामवश्यं कुरुते हठेन ॥ २६३ ॥ कदंबनील
द्रुमसंभवानि फलानि चंद्राकरा चंदनानि ॥ पीत्वा चरेन्न भ्रमदाह
ठेन वंध्यात्वमासादयति स्वकीयं ॥ २६४ ॥ बेलापतंवाग्डडुमन्ति
नित्यं पलाशप्रसरां वनिता धर्मासं ॥ जीवांतिकं मिश्रितमेव तस्या

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

वं ध्यात्व मुक्तं कविं ऽगवेत ॥ १६५ ॥ वर्षद्वयं राद्वालस्य वृद्धावीजं सन्नाहमा-
त्रं सितपणालि धात्ता ॥ कटुतैलनिपीतं मृगशावकं द्दयावं ध्यानममेतं
नियतं करोति ॥ १६६ ॥ इत्येवं कथितं मया तत्रपत्त्वे योगावलीकी-
र्तिना ये योगाः कृतिभिः सदैव हृदये धार्या न कार्या बुधैः ॥ वेश्यानां
मुपकारकर्मकुशलं तेषां महाप्रक्रियः तत्तव्यं कविशेखरस्य वि-
नयाद्धेतुं धमार्थैरिदं ॥ १६७ ॥ इति वंध्यात्वसमुद्देशः ॥ तिलत्र
स्तं सहगोदुग्धेन ससारवंगवच चूर्णेन पिष्टं ॥ सन्नाहमात्रेण शाशि-
रः पले पाण्डुवं निदीर्घाः प्रचुराश्च केशाः ॥ १६८ ॥ मदंतिकापारस
कल्कसिद्धं तिलोद्भवं तैलवरं नराणां ॥ अकालजातं कृशलंतांश्चेरो-
दयं के शस्य खर्वत्व मलं निहंति ॥ १६९ ॥ फलत्रिकं चूर्णनरोः प्रसू-
स्य- नं पिंडारकं मार्कव नीलिकेत्व ॥ प्र[illegible]प्र मारांश्च तिलस्य तैलं पचे-
दमीभिर्विहितोपदेशः ॥ १७० ॥ तन्मध्यपाती यदि हंसपदः द्वि-
ग्रं भवेन्मेचककवरी पुत्राः ॥ पाकरसैदेवास्यनरैर्विधेयाः रवानं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पृथिव्यामिति नीलमैलं ॥ २७१ ॥ एतेन लिप्तं पलितं नराणां शंखवा सायक
वदातं सकलं चिरस्थं ॥ कुर्व्यं धयमोरिणा समानि हृत्वा कृसंभवे ३
न्कृसम इति प्रयोगः ॥ २७२ ॥ नीलिकासे यवपिप्पलीभिः चूर्णता
ज्यपुक्ताभिरूपेत्यकेशः ॥ क्रमेणाशंखवोपमया भृकृसं शिरो
रुहं मेचकतामुपैति ॥ २७३ ॥ धात्रिमात्रं प्रसवं फलेन निंब
स्य तैलं नियमेन पीतं ॥ क्रमेणाकुंदेंदुतुषारगौरं शिरोरुहं मेच
कतामुपैति ॥ २७४ ॥ शतावरी कृसम त्रिलेन युक्ता गोरोचना का
कामुखाभिधाच ॥ आमी मिसालिप्य नवः सुकेशान करोति भृङ्गा
नपिहृसवर्णान् ॥ २७५ ॥ विडंगगंधोत्पलकल्कयोगात्कोमूत्र
सिद्धं कटुतैलमेभिः ॥ अभ्यंगयोगेन शिरोरुहाणां यूकादिलि
ख्या प्रचयं निहंति ॥ २७६ ॥ इति केशसंस्कारसमुद्देशः ॥ गुं
जाफलैः क्षौद्रयुतैर्विलिप्य शिरः प्रदेशो सकलं प्रलुप्ते ॥ अनेन योगे
न सदेव केशा रोहंति सा कुटिला विशालाः ॥ २७७ ॥ हृष्टं भवेच्छास

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

वगुञ्जमादौ गुंजाफलं तत्र स्वरसांच पिष्ट्वा॥ लिपेद्धस्त्याः फलवारियुक्तं।
सज्जाहमात्रेण सभवंति केशाः॥१७८॥ मातंगदंतस्य मषीं विधाय र
सांजनं तुल्यतया सुपिष्टं॥ लिंपेदनेनैव महेंद्रगुप्तं केशाः प्ररोहंत्य
पि हस्ततमं छे॥१७९॥ मधुकं कांचनकुसुमैर्लोहितलहयमारपुष्पसंयु
क्तैः॥ सहितमजायाः क्षीरैर्लेपो नरवेद्यपि रोमोद्भवं कुर्यात्॥१८०॥
इति इंद्रलुप्तसमुद्देशः॥ क्षीरेण वज्रद्रुमसंभवेन येभाविताः कृष्ण
तिलाः नितांतं॥ तत्तैलयोगेन विलासिनीनां भवंति केशाः स्फटि
कावदाताः॥१८१॥ क्षीरेण शाकाख्यमहीरुहस्य विभाविता मादिम
कया च धात्री॥ यास्त्राति तस्याः परिलेपयोगान्नलंति केशाः स्वयमेव
नूनं॥१८२॥ इति केशश्वेतीकरणकेशविनाशसमुद्देशः
॥ अर्कद्रुमक्षारसुपक्वतैलं सुभावितं तं निंबतरोर्यथावत्॥ क्रमेण
कुंदेंदु तुषारगौरं करोति केशं भ्रमरोपमेयं॥१८३॥ इति केशकृ
ष्णीकरणसमुद्देशः॥ सिंधूत्थसिद्धार्थकसावरराणां वचायुक्ता

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

नां परिलेपनेन ॥ स्त्रीपुंसयो र्यौवनयो र्हठेन विनाशमायाति मुख
स्य कंडूः ॥ १८४ ॥ पिष्ठा मसूरं च घृतायसाभ्यां मु कुर्मु क्ते न विलिप्य
वक्त्रं ॥ न प्रयान्ति गंडे पिटकाः प्ररूढाः मासार्धमात्रेण विलासिनीनां
॥ १८५ ॥ यः कंटकैः शाल्मलिपादपस्य क्षीरेण पिष्टै र्वदनं विलिप्य
॥ गंडप्ररूढाः पिटकास्त्र्यहेण प्रयान्ति नाशं पुरुषस्य तस्य ॥ १८६
॥ धात्र्यं क्वाथसाव रतुल्य भागं पिष्टा विलिप्तेन मुखं नितांतं ॥ मुखो
द्भवा यौवनजस्य वशाना प्रयंति नूनं पिटकाः क्रमेण ॥ १८७ ॥ इति
मुखकंडूहरणसमुद्देशः ॥ सिद्धार्थजीरं द्वितयं पतिलं च क्षीरेण पि
ष्टा परिलिप्य वक्त्रं ॥ सप्ताहमात्रेण विमध्य नीलीं निहंति कृष्णां नि
तिरंति देवः ॥ १८८ ॥ निशा द्वयं गैरिकशोणितं मंजिष्ठ रसं तु माहेंद्रन
रक्तुलानि ॥ सप्ताहमात्रेण निहंति नीलीं चंद्रेण तुल्यं वदनं करो
ति ॥ १८९ ॥ इति नीलीहरणसमुद्देशः ॥ मातंगस्य मूलं सहसैं धवेन
ताम्रे निघृष्टं ग्रहवारियोगात् (चिंचात्वचं ताम्र विघृष्ट मज्जे) नेत्रो

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

गो

पलिप्लोलयनस्यमार्गं हरेद्धुतं पिच्चिटिकं नराणां ॥१९०॥ दत्वायवा
मैं घवे ह्वारि शिलाभवं मंदिरवारि योगात् ॥ विचात्वचं ताम्रवि
चपस्मैर्द्वेइ गंधेन कन्याजननीलखेन ॥१९१॥ नेत्रांजनं योविनतनोति
तस्य नपश्यत्य घ्यो पिच्चिटिकं दरोत ॥१९२॥ पिच्चिटिकहरणम्
समुद्देशः ॥ त्वगास्थितः क्षुरकपादपस्य तैलो द्वेराम्भुजेश्व पतोम
नुष्यः ॥ तस्यास्तुरंग योगुदवाहजाते विनाशमायाति सदैव स
त्वं ॥१९३॥ सम्मूतलं वासवगोपचूर्णं स्त्रियाः क्षिपेद्योपि उपस्थ
गर्भे ॥ तस्यैव लिंगस्य परं प्रवेशः स्यान्न कन्यात्यस्य कदाचिदेव ॥
॥१९४॥ गव्येन दुग्धामथितं विधाय प्रक्षालयेतेन तदंगमुद्रैः ॥
भवेद्धरांगं प्रकृतिं युवत्या इत्याह कर्त्ता परमेवलायाः ॥१९५॥ का
काशादेवो पतितं तदली त्वाय्यो वधूनीदं तमलंसृपिष्ठा ॥ लिखा
पजं तेनमधुनातुरो यां तस्याविनाशः पुरुषां तरेया ॥१९६॥ ति
चीतिलोहस्यजले तभूयः प्रक्षालनं कामगृहस्य कुर्यात् ॥ पुनःस

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

मासादयति प्रकृष्टं नारी तदंगं खलु पूर्वरूपं ॥१८७॥ मुकुमुकुर्वीम
क्षितेन नारी प्रहाराल्लये नखसादिनानि यत्नात् ॥ तस्यास्तदंगं पुन
रेव रूपया स्पर्शानुरूपं नाहि संप्रयोगे ॥१९८॥ योगो विधारां पति
तं विधृष्य लिपेंद्रुते यस्य भयात्तदत्र ॥ एकां डकं तं कुरुते न्यपत्यां
नोति सुतेत्यामुपहाय तस्य ॥१९९॥ प्रतं नतं गो प्रभवं विधासं
घृष्टाडुनस्तेन विलिप्य लिंगं प्रयाति भूयः प्रकृतं तदंगं दृष्टोन
रैरेव सदा प्रयोगः ॥२००॥ आगारगोधाजिरसं सतालं सकोनर
सारं मलकः स्वपेत् ॥ नालिम्नहस्तेन विवध्य मूत्राष्टिं स्त्रीत्वं हरेत्कोत
कान्तो गतानां ॥२०१॥ निशाविचूर्णं घनसारचूर्णं संसमीकृत्य व
स्तपयोविपक्वं ॥ भुक्तं निपीतं कुरुते निकामं नरस्य पाण्डुत्वमिति
प्रसिद्धं ॥२०२॥ तिलान्नदेवदत्ता विट पस्य चूर्णौः क्षारितं वा सपयोर्ध
मात्रं ॥ क्षसारवंशाकुरया नितंचपी हरे त्याशु कृता म व र्षवं
॥२०३॥ स्त्रीपुंसयोर्नामिवयोविलिख्य विरोधिरक्तेन जुहोति रात्रौ
ना

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥तिं वस्य पत्रेति यत्नं तयोश्च भवे द्वयं स्यधिको विरोधः ॥२०४॥ र
क्तेन घोरा चटकस्य सितार्कमूलं लिप्तं बलं च मसि तासु दरं हठेन
॥ प्राप्नोति सा ध्वमिति तत्त्वविदो वदंति सद्यास्यगा व्ययपय स्याचति
राकरोति ॥२०५॥ इति प्रकीर्णमन्त्रदेशाः ॥ इति पंचसायके तृ
तीयः सायकः समाप्तः ॥३॥ चक्षुःप्रीति हृदीरितां प्रथममतश्चि
त्तभ्रमस्यात्ततः ॥ संकल्पस्तदनंतरं निगदितो निद्राविनाशस्त
तः ॥ वैराग्यं विषयस्य कीर्तिन मतो व्रीडानिवृत्तिस्ततो धुन्मा
दो मरणं तदा मनसिजव्यामोहतो जायते ॥ ते दशप्रकटिताः
कंदर्पचेष्टा इति ॥१॥ कामिन्या यदि यौवनेन मिलनं स्वेच्छावि
वाहोत्सवा मुग्धा दोमरणं तदा मनसिजव्यामोहतो जायते ॥
तस्माज्ज्ञात्वा निवारणाय पुरुषैः स्त्रियांगनाचारुभिर्दृष्टव्येति वदं
ति कश्यपमनुः वैमेंद्र वात्स्यायनाः ॥२॥ तारापीडसुतो विनाश
मगमत् कादंबरी कांक्षया व्यासक्तः किल पुंडरीकमुनि रप्युच्चैर्म

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

32

हास्वेतय ॥ उर्वश्याचकुरूरवानरपतिः सत्यासजितोजीवितं तस्मा
जीवितरक्षणायकुलिभिर्गम्यापरप्रेयसी ॥ ३ ॥ इतिपरदाराग
मनसमुद्देशः ॥ दासीकाचवधूर्तटीचविधवावालाचधा[illegible]स श्री
खीभान्याप्रव्रजिताचभिन्नवनितासंबंधिनीशिल्पिनी ॥ मा
लाकारतितंत्रिनीप्रभृतिकादूतीसमृतायाविन्तामालायैःकवि
भिःसदैवमदनव्यापारदीक्षाविधौ ॥ ४ ॥ इतिदूतीसमुद्देशः ॥
श्रीठाकोत्तविमानितावकुगुणावध्यासपत्नीजितारंडास्मेर
परास्वतंत्रगमना शिल्पिप्रियागामिनी ॥ षंडोमत्तदरिद्रसे
वकमहारोग्यन्वाङ्गिंभागता नूतंसप्यत्तिहृतिकानिगदिता स्वा
भिसारोत्सवे ॥ ५ ॥ इतिस्वल्पप्रकारसाध्यसमुद्देशः ॥ एका
वल्लभसेविताप्रजनालापैविरक्ताछठानिःस्नेहावस्योवना
रूढजनान्निताचलज्जावती ॥ गम्यासुंदरनायिकास्वपतिनोह
ष्टातिकांतानाम्या दुःसाध्याकविशेखरेराकथिता नारीनर

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

प्रार्थ्यते ॥६॥ इति कष्टसाध्यसमुद्देशः ॥ अज्ञाताद्द्विजवल्लभा गु
रुवधूर्मित्त्रयोगन्नाशो गिरागी चेटी प्रव्रजितासत्तीरिपुवधूः शिष्या
च गर्भान्विता ॥ भूपाग्रीन्द्रपवल्लभास्वजनजा स्पष्टप्रपा च या यो
गिनी गंतव्या न कदापि देवगुरुधैरेताः स्त्रियः कामिभिः ॥७
॥ इति त्याज्यस्त्रीसमुद्देशः ॥ नद्यां देवगृहे चतुःपथतटे घो
ले स्वप्रमोली जले मान्या ये द्विजसन्निधौ परगृहे दुर्गे श्मशाने
वने ॥ संध्यायां दिवसे कदापि स्तरते भूमौ विधौ काज्वले दृष्टा
लोकविरोधसंकटमिति त्याज्यं सदा यत्नतः ॥८॥ अष्ट
म्यां हिमरश्मिशेखरतिथ्यां दानेच पर्वणीति व्योमातोः संक्र
मणौ गते च पारदिग्री बोजयायामपि ॥ पात्रायां उपरि भ्र
ग मे ज्वरं देसंभोग चेष्टो नरः कुर्यान्नैव कदापि देवसुकृती त्या
ज्य भ्रंती धातः स्फुट ॥९॥ इति त्याज्यसमुद्देशः ॥ स्फूर्जद्दीप
धीरखोज्ज्वले सुललिते रम्यान्न तप्रस्तरे धूपोद्गारमनोहरे सु

२

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

कुसुमायुधग्रामयशोभाग्विनो ॥ वीरपात्तालवराकुली मनसिजप्रस्ता
वना पंडितै संभोगः कुशलैः स्वकीयभवने कार्येपृच्छा कांद
या ॥ १० ॥ इति विविक्तस्थानसमुद्देशः ॥ उक्तागं तैलत्तिता
वि स्माति प्रेमपूर्णा मनागीदृते के श्यात्कंचातिजृंभते विस्मते
प्रस्तौति संख्यापुरः ॥ आलिंगत्यपरा विरौति पुरुषं बुवस्य
थो वालकं गात्रंभंजाति वेपते विहसते प्रत्युत्तरं याचते ॥ ११
॥ दोर्मूलं स्फुरीतत्ते स्तनयुगे वस्त्रं समालंवते व्याजादेववि
लंविते स्मितमुखी क्रीडां विधत्ते भृशं ॥ दंतेनाधरपल्लवं
विदशति व्यंगं तथाभावते भावैरभिदिशति स्फुटं स्मरगदं येषां
ज्ञेयाभिलाषः सदा ॥ १२ ॥ इति योषिदभिलाषसमुद्देशः
॥ मालयापूरितकुंडलः सुवसनः सुगंधरागोज्वलो नाना
भूषणभासुंदरः स्मरवशात्तां हेलया संगतः ॥ स्फुरद्दीपप्र
नोद्यसमर्पितकरैः सख्या तलेनायको रागाद्व्यपारंभरागा

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

वापि

प्रथमतः कुर्यात्समं योषितः ॥ १३ ॥ वृक्षारूढकसंज्ञिकं प्रथम-
तः प्रोक्तं लतावेष्टितं तस्माज्जांघिकविभ्रकौ मत्ताद्धुकरूपमूढं
मतः ॥ ज्ञातव्यं तिलतंडुलं प्रखवि दामालिंगनं योषितां क्षीर-
नीरं पुरः स्थितं निगादितं तस्माल्ललाटिकं ॥ १४ ॥ एकेन पादे-
न पदं स्वभर्त्तुरन्येन चाक्रम्यत ऊरुभागं ॥ आपीड्य दोर्भ्या-
मपि कांत एवं वृक्षाधिरूढं निगदंति संतः ॥ १५ ॥ इति वृक्षाधि-
रूढासनम् ॥ ऊर्ध्वस्थिता स्यामपि अंगयष्टिः दोरागीरहं वल्लि-
मिवावरूह्य ॥ नारी प्रियं वहति तत्पदमूढया मालिंगनं वल्लि-
विचेष्टितं स्यात् ॥ १६ ॥ इति लतावेष्टितासनं ॥ श्रोणी तटे
बाहुयुगेन कांतमापीड्य मुक्त्वा वरकेशभारः ॥ वक्त्रासवं स्वा-
दयन्ति प्रहृष्टा प्रज्ञैरिदं जाघनमेतदुक्तं ॥ १७ ॥ इति जाघना-
सनं ॥ अथोपरिष्टं ९कृषं ९रं प्रीसिम्मानितां तालं स्वकर प्रबधा-
तू ॥ आह स्पृष्ट्वा प्रेमवशात्कुचाभ्यामालिंगनं विभ्रकं मेदाः

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा. ॥१८॥ इति विप्रकासनं ॥ कांतो मनोजव्यथितांगयष्टेराधी साय.
३४ उद्ये ह्यूरू युगं प्रवृत्याः ॥ ऊरू प्रघातेन कवि प्रवीरैस्तत्पद्म ४
34 टं तदिह प्रदिष्टं ॥१९॥ इत्यूरूपद्मकासनं ॥ बाहूरुवद्दोज
न्यो च्चनस्तनाभ्याम[illegible]न्य संसुक्तशरीरयष्टोः ॥ आनंदगा
ढयद्वदारभावमाश्लेषरागात्तिलतंडुलाभ्यां ॥२०॥ इति
तिलतंडुलासनं ॥ गात्रोपरिस्था दयितं लयमध्येसनीयते
यत्नात्पुनं च वीरैः ॥ कामाभिमानदत्तद्रवचिह्नमालिं
गतं नीरजलं पदुक्तं ॥२१॥ इति नीरजलासनं ॥ अन्योन्य
संसक्तमुखं कपोलं नेत्रं ललाटं हृदयं च बाहू ॥ सानंदभा
वावातिमीलितांतो लालाटिकं तत्त्वविदो वदंति ॥२२॥
इति लालाटिकासनं ॥ गंडाद्विरागी मस्तकदंतवासोग्री
वामुखोरस्तनचूचुकानि ॥ आलिंगनानंतरमेव युनोः
स्थानानि चुंबस्य वदंति तज्ज्ञाः ॥२३॥ कताडभुगं वामनि राम
३४

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

तं वनाभिकं दर्पराग स्फुरत्ता प्रवीराः ॥ चुंबंति कामं तरू
रागायत्तात्पादेशास्य साम्येन स देवलोलाः ॥ २४ ॥ कांता
गता यावदनं स्वकीयं वक्त्रं समासेप्यवलेन पत्र ॥ नानु
वर्त्ति क्रोधवशेन नारी स्याच्चुंबनं नाधिमलाभिधानं ॥ २५
॥ यत्सुरकैरवैस्वस्य मुखं विनिवेश्य प्रेम्णा सवामं च वर्त्तिदंत
वासः ॥ उच्चैर्नगच्छत्यपि कापि तावत् [illegible] प्रोक्तं मुनीद्रैः ॥
स्फुरितं विनोदात् ॥ २६ ॥ हस्तेन नेत्रोपरि मीलयंतश्चः ॥
संमीलिताली वदने स्वजिह्वां ॥ निक्षिप्य चक्रीडति वक्त्र
लोला रव्यातमेतत्सखीरत्नप्रदसंज्ञं ॥ २७ ॥ भर्त्तुर्मुखं वपघ
वलाकराभ्यामालंब्य चुंबत्यधिकं विलस्य ॥ प्रौढांगनालाक्षितकाम
भावप्राप्तं वुधैश्चुंबनमेतदिष्टं ॥ २८ ॥ हस्तांगुली संपुटके नयत्रको
तासमादाय विलेढि जिह्वया ॥ प्रायश्च तेनिर्दिष्टानां विलासानलया
चुंबनं पीडितमेतदेव ॥ २९ ॥ कांतामुखं स्वाधरसंपुटेन पीत्वा

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा० मुहुः स्वादयति क्रमेण माध्वीं चेतनैव विधानकेन क्षेयं मुनीवैरि सौयक
३५ हरसंगदारवयं ॥ ३० ॥ ओष्ठस्य कांतस्य मधावयुग्मं निःपीड्य जिह्वा ४
प्रियतालभागं ॥ चुंबोत्सवं तत्र वदन्ति पत्र नाम्नोत्र नक्रं समौष्ठमु
35 निभिः पुराणैः ॥ ३१ ॥ इति चुंबनसमुद्देशः ॥ कक्षाकुचोरस्थ
लकुक्षिनाभिग्रीवाणि ललाटाग्रिकरेषु सर्पः ॥ सांगुष्ठसर्वी
गुलिभिश्च सर्वैः स्पर्शोत्र कारेखं स्तनकंधमादौ ॥ ३२ ॥ संख्या
यतं मन्मथराग राधो तत्र हंतृस्त्री भरितप्रभिधानं ॥ वक्षो
जकुंदर्पगृहाधरेषु दंतं नखौघ प्रमदाजनेषु ॥ ३३ ॥ कंदर्प
नवैव विधिर्मिः हासाय संयोगपराकीर्निर्यांति ॥ अथ पैंडु
संख्या प्रामिदं स्वरत्न जैर पैंडु संज्ञकं पिंडितस्मा सानूं ॥ ३४ ॥
कुशातिनं बंधनं यादकंठदानव्यमेतत्कारजं स देव ॥ अथ
पैंडुरे त्वाहितयप्रयुक्तं स्यात्मनामपारख्यमदनावतंसं ॥ ३५
॥ ऊरुतटे कामगृहे नितंबे प्रोतु मैत्री द्वाविति योगमस्य राम
३५

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥ सदैव सर्वैर्नखरैः स्तुलग्नैर्लिद्धैः किलोक्तं शशकस्य तावत्
॥३६॥ सीमंतपार्श्वे हृदि चचुबुकादावेते त्रयोऽसंस्पृष्टतो पयो
गे ॥ सर्वैर्नखैर्वै यदि तत्र मध्यभागे पश्चादधोंगुष्ठमवेन्नखरेखा
॥३७॥ व्यक्तीकृता रागकरी यमेतन्मयूरपादं तदुदीरयंति
॥ यन्नुडुमेतत्स्फुरितेंदुरेखं प्राहुः हलं तं संकुजपत्र संज्ञं
॥३८॥ दोर्मूलवदनस्थलमूलसत्वात्प्रयोपयोगं मनुहते
महेषाः ॥ रेखायुगं गंडयुगे यदुक्तं तेनात्तकल्लाज प
त्रस्थलेषु ॥३९॥ विश्लेषदेशांतरकामिनीनां संस्मा
रकं दर्परेखं वदंति ॥ पुंसः शरीरे युवति कुचे वा नान्नख
स्य प्रतिबिंदु संघः ॥४०॥ कंदर्परागाकुलविन्नदृष्टिर्भवे
दपि स्यात्किमुतेतरस्य ॥ सर्वस्वमेषा तिमनोभवस्य द्रे
माणग्रयुक्तं करजं रतन्नैः ॥४१॥ नास्माद्द्वितीयं भविरा
गबीजानित्या हश्रीतां प्रकलाकिरीटः ॥४२॥ इति नख

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा दंतसमुद्देशः ॥ दंतप्रकाराश्च नखप्रकारैर्द्वैधाः समा एव। साय·
३६ समेध्यसद्भिः ॥ सीत्कारहुंकारविचेष्टिताद्याः प्रायो विशेषाः ४
36 पुनरत्र कार्याः ॥४३॥ स्वप्या च नक्तीदानमुखाश्च संगरागस्य
शोतिर्मलदीप्तिभाजः ॥ दंताः प्रदेशान नखदानदेशा वक्रांतना
रादीधिमं विहाय ॥४४॥ कलाकेरालश्च यवाग्रकुं वीहः
कृत्वा प्रयामिकयाच कौशलाः ॥ खर्वालखरस्पादप्रातानरा।
गाश्रृंगारचेष्टाविनियोगकाले ॥४५॥ दंतोष्टसंयोगवशे
नगंडे दंतप्रकाराः किलविदुर्मायं ॥ अभ्यासयोगाद्भवंति
जनाना तस्यात्राद्या कापि विनोपदेशात् ॥४६॥ संदे
शतो दंतयुगाद्धिविद्रुम न्व यदुत्पं दशन वयाग्रात् । व
लोजगंडाधरसन्नियोगं प्राप्नोति दंतोयामिति प्रदिष्टः ॥
॥४७॥ ऊनल्लतकंठकपोलयुग्मेखडाभ्रकमंडलतल्प ॥
रूपं ॥ संशोभंते दंतामिम भवत्याः प्रायो मनीद्धाः मनुदी राम
३६

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

रयंति ॥४८॥ दीर्घा सरत्नादानतकं चितांगी रेगास्तने चुचुकयोः॥
दे र्थ्यौः ॥ विश्लेषकाले स्मरणायतन्नै दंतो यमुक्ताः किलकोलव
र्च ॥४९॥ इति दशनसमुद्देशः ॥ अव्याहता रूढ़ाविवर्जिता
स्य यथा स्या विशाला मृदुलाः कचाः स्युः ॥ चुंबप्रदानाद्दृश्यते प्र
योज्या रागो यथा र्पतिकरांगिजलानां ॥५०॥ दाम्यां प्रकाम्यं प्र
शिरसि प्रकामं कृत्वा कचं चुंबति वल्लभश्चेत् ॥ न द्वेति दिष्टं स
समस्तसंगं स्यादेकहस्तेन तरंगरंगः ॥५१॥ संवेष्टसर्वा
ङ्गुलिभिः कचौघं यदा पतिं धारयति स्मरार्त्ताः ॥ भुजंगवल्लीव
रिकीर्तितोयं रत्नोत्सवे केशकलाविधिज्ञैः ॥५२॥ करेण शि
देशे धृतकचांतिपीय प्रेमाणापतिश्चुंबति वल्लभस्य ॥ अन्यो
न्य हस्तग्रहविभ्रमेण कामा वतंसं कुनयाव दंति ॥५३॥
इति केशग्रहणसमुद्देशः ॥ इति पंचसायके चतुर्थः॥
सायकः ॥४॥ अथ्या भिदं घाः स्फुरत्प्रबंधान्य प्रोक्षवेदग्ध

[ख्या]
पंचसा· विशेषकरख्यान् ॥ मनोभवागारविशेषमादौ यथा स्वरूपं कलयंतु सायक
३७ धीराः ॥२॥ मनोभवागारमुखे पुनाड्यस्तिस्त्रो वदंति प्रमदाज्ञ ५
37 नानां ॥ समीररणी चांद्रमसी च गौरी विशेषमासामुपवर्णया
मि ॥२॥ प्रधानभूता मदनातपत्रे समीररणी नाम विशेषना
डी ॥ तस्या मुखे यत्पतितं तु बीजं तत्रैव फलं स्यादिति चंद्रम
मौलिः ॥३॥ या चापरा चांद्रमसी च नाडी कंदर्पगेहे भवति प्र
धाना ॥ सा सुंदरी योषितमेव सूते साध्वी भवेदल्परतोत्स
वेषु ॥४॥ गौरी च नाडी यदुपस्थपरस्य गर्भे प्रधाना भवति
स्वभावान् ॥ उक्तं प्रसूते वकुधांग नास्याकष्टोपभोग्या च र
तेषु दिष्टा ॥५॥ प्रसारितोतलछित्तयस्य योगात्स्थापिता नारी
भूपतनामुपैती ॥ संलग्नजानुद्वयवंधयुक्ता भ्रष्टापि सं
कोचमलं प्रयाति ॥६॥ तस्मा युवत्याः प्रकृतिं च सम्यग्दे
शं च भावं मदनातपत्रं ॥ स्त्री लोकबंधाः परिकल्पनीयाः राम
३७

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

संभोगकाले प्रकृष्टैरतज्ज्ञैः ॥ ७ ॥ उत्तानसुप्ता प्रमदोरुमध्ये स्थिया-
न्तः पतिः कामयते प्रकामम् ॥ तयोर्द्वयोः प्रीतिकरः प्रदिष्टो
बंधोनरारामतिदुर्लभोयं ॥ ८ ॥ उत्तानसुप्ता युवतिः स्वपादौ
स्कंधे समारोप्य रमेत पुंसः ॥ बंधोयमुक्तः समपादसंज्ञः ॥ प्र-
योजनीयः करिणीरतेषु ॥ ९ ॥ एवंविधायाः स्त्रियएवजंघाः
कान्तस्यजंघोपरिसंनिविष्टाः ॥ उन्नम्य मध्यस्थयः कठिं नातमन्या
स्यादेव बंधः किल नागपद्यः ॥ १० ॥ धृत्वा करस्यांगगते
स्वपादौ शय्यातटे स्त्री प्रपमप्रसक्ता ॥ कुचौ पतिः पाणियु-
गेन धृत्वा रमेत तद्व्यामपदाभिधानं ॥ ११ ॥ एवं युवत्याः पु-
रस्तां प्रपिव्याकुचितत्यात्यापरिकुल्यकान्तः ॥ पद्मं रति-
हस्तयुग्मं चुनमोत्रै विक्रमः स्यादितिबंधराजः ॥ १२ ॥ ति-
र्तवाविवं किल नायकेन नार्याः स्त्रिकं हस्तयुगेन धृत्वा ॥ गु-
ल्फौ निधाय [illegible] तएव तस्या बंधोयमसौ त्रडकफेलकः स्या-

स्य

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

रत॰ जो

त् ॥ १३ ॥ ऊर्ध्वमन्तागतकयुगं प्र॰ भार्य नारी नदीयो परिवल्लभश्चे
त् ॥ दंड्डायमानः स्मरलीकृत्तां गोन्नेयो विधिज्ञैर्मदनध्वैयं ॥
१४ ॥ जंघा द्वयोयान्तनि विष्टनार्याः नरः स्वहस्ताश्रितन्नूमि
भागः ॥ आनंदकर्त्ती मिथुनस्य नत्रैवं धोयमुक्ताः स्मरचक्र
नामा ॥ १५ ॥ कांतस्य जंघानियमानुसंत्तैः स्वजानुयुग्मं वि
हितं विधाय ॥ बंधोयमन्यासवसेन कार्यो दोलेति नाम्ना क
थितः कृतज्ञैः ॥ १६ ॥ नितंबबिंबोपरि नायकेन नार्याः स्थि
कं हस्तयुगेन धृत्वा ॥ गुल्फौ विधायास्फिकदेशवासौ नेनै
व तुः फेनकलात्मकः स्यात् ॥ १७ ॥ कांतस्य वक्षस्य लगोस्य
पादावालिंग्य बाढं प्रमदा कराभ्यां ॥ किंचिन्नतोरुद्वययो
गतश्चनेयो बंधैरित्यवदारितोयं ॥ १८ ॥ इत्यासनबंध
समुद्देशः ॥ एकं पुवत्याहृदयेस्य पादं तल्पास्थितं चान्य
पदं नरस्य प्रोटांगनावल्लभएषबंधः रव्यातः एपिव्यामुप

राम
३८

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

वीत्तकारव्यः ॥ १९ ॥ ऊर्वीं पतिर्मध्यगा तोयुवत्याः पार्श्वस्थितायाः
परिरभ्यदेहं ॥ स्तनोस्त्रिकालोलनेत्रत्रिकोत्युद्भवः संपुटनाम
धेयः ॥ २० ॥ पार्श्वस्थितायाः स्तगधावकाद्याः पृष्ठाविलं
बीरमणः प्रसूत्र ॥ लिंगस्मरावासनिवेशयोगादिहोपदि
ष्टोभुविनागबंधः ॥ २१ ॥ इति पार्श्वबंधसमुद्देशः ॥ पद्मा
सनं संपरिकल्प्य भर्त्ता क्रोडोपविष्टां युवतिं रमेत ॥ अन्योन्य
न्यकंठार्पितबाहुबंधा त्यन्यासना रब्धपद्मबंदंति संतः ॥ २२
॥ कांतानितंबस्थितचंद्रवनार्याः श्रोणीकराभ्यां पदपा
तिघृत्वा ॥ आस्फालयेच्चापि कटिप्रबंधौ त्सोत्कोमकनीद्रेरे
तिकीर्तिबंधः ॥ २३ ॥ इत्यपविष्टकबंधसमुद्देशः ॥
अधोमुखस्यां रमते वनारी तत्पृष्ठवर्ति पशुतुल्यरूपः
॥ मत्तोपरि क्रीडतिभावहीनोनिर्दिश्यते हारिरणाय वं ब
धः ॥ २४ ॥ स्वहस्तयुग्मे धृतिगुल्फयुग्मानम्रानना यत्र

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा· २९

39

स्तरीचनारी ॥ ऊर्ध्वस्थिते भर्त्तरि मल्लबंधः प्रोक्तो मुनींद्रैः कटि सायक ५
नांगनायाः ॥ २५ ॥ हस्तावलंबागलहंसमालां क्रीडाप्रकारैः
कापितास्त्रबंधाः ॥ ३ ॥ स्थेयस्तस्त्रैरनुमा धनीयानोदरा हस्तागो
रवभीतितत्ते ॥ २६ ॥ इत्यधोमुखबंधसमुद्देशः ॥ अ
न्योन्यदोःपंजरमध्यजातः स्तंभं यथाजानुयुगेवमल्लाः
॥ निष्पीड्य नारी परिमृज्य सत्वरमेतत्तत्प्रायतकं वदंति ॥
२७ ॥ एकोयुवत्यायदि कांतहस्तोज्जानुस्थितः स्यादपरः
पृष्ठपिव्या ॥ कांतं कराभ्यामुपगूह्य यस्या ज्ञेयं रतज्ञैः करसांवि
पादं ॥ २८ ॥ इत्यूर्ध्वस्थितबंधसमुद्देशः ॥ संभोगहृ
ष्टिनिभैव युवत्याः कांतप्रदिष्टासरमत्तेचनारी ॥ भर्त्ताव
सुप्ताद्विपरीतवत्या कुर्यात्तयं प्रीतुकथायतेसा ॥ २९ ॥ अधो
मुखीकांतहृदि प्रसुप्ता दोर्भ्यां समालिंग्य यदि प्रयाति ॥ गा
ढांगनावल्लभ एव तज्ज्ञैर्बंधः प्रदिष्टोविपरीतरूपः ॥ ३० ॥ स्त्री राम

२९

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

रूपरुग्नस्यनरस्यलिंगंकंदर्पगेहेविनिवेश्ययलोला ॥ उद्भ्रा
म्यतिपत्रकटिंनितांतंस्यात्तालकश्चित्रगतस्यबंधः ॥ ३१ ॥
धूर्तत्वएवंविजितैप्यकस्माद्दुहेमयानप्रमरस्यनारी ॥ इत्या
दिकंभूरिविधिप्रदत्तैवयः सुरवंविंदतिकेलिरंगे ॥ ३२ ॥ अत्र
त्यप्रसक्ताक्रहरोगायुक्तागर्भालसास्थूलतनुर्मतंगी ॥ नी
रागानवोढात्वरितागवनारी वर्ज्यारतैर्वैविपरीतबंधे ॥ ३३
॥ इतिपुरुषायितबंधः ॥ वामस्वभावान्मदनस्यरागोहस्त
स्वभावाद्वृत्तिमभ्युपैति ॥ दोर्भ्यांप्रतत्ताडनकादिभावोरा
गायदेयः सुरतप्रबंधे ॥ ३४ ॥ पर्यंगनाकांतहृदिप्रहारंकंमा
विदध्यात्सुरतावतारे ॥ संताडितंतत्प्रवदंतितज्ज्ञाविस्ती
र्णहेलेनतदायताका ॥ ३५ ॥ सांगुष्ठमध्यांगुलिसप्रहारा
त्संज्ञायतेकुंडलनामधेयः ॥ यः केवलांगुष्ठभवोविघातः
प्रोक्तःकवीन्द्रैःसतुविंदुमालः ॥ ३६ ॥ इतिसंताडितादिसं० ॥

पं

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा॰ द्रवति न यदि नारी श्रो ट रागार्त्ति युक्ता स्फुट विभुवनयोगे दं साव॰
४० न्तसंघोष्मसीरं ॥ पिबति वदनसारं किंचिदुत्कण्ठ्य पश्यः काचि ५
न्नामितिभ्रुनी दूः सीत्कृतं नागकारि ॥ १७ ॥ नखकार युगयो
५० गात्याटितेवराउ दंडे स्फुटितिभवति शब्दस्ताहशाव्यक्ते
तं स्यात् ॥ जलधर जलविंदुर्यद्विधो वारि मध्ये पततिभव
दत्ता ति तादृशोहि... तं स्यात् ॥ १८ ॥ पिक शिखि किल हंस
प्राय पक्षि व्रजानां ध्वनित मनुकरोति स्यंगनाया द्रवा
र्त्ता ॥ सुख दशनविदग्धा नायका वीक्ष्य वदंति ध्वनितमि
ति समासाद्य विरसंभोगकाले ॥ १९ ॥ इत्यादियोगैः इत्यु
काम भाव प्रपाधनारी ... विरेण ॥ जानातु ध्रुवमेव
हसिध्र कामसौख्यं समासादयतो महान्त ॥ ४० ॥ एते
प्रयोगा न तु सर्वदैव सर्वे प्रयोज्याः पुरुषैः स्त्रियांश्च ॥ स्या
न्नैव काले च वरांगनानां व्यक्तीकृता संदरता प्रयाति राम
४०

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

॥४१॥ पंचेषुचोरांतमोहतात्दोलजाभयाकीर्तिर्निमलं विलंघ्य॥ कं
ठस्यशास्त्रोपितरोविमोहं प्रायः प्रयातेषु किमल्पबुद्धिः॥४२
॥ तस्योक्तिमग्नौर्विजिवीतवृत्तिकृमेनालित्यामरपकलग्ना
॥ कांतास्वकीयामपि मूर्खवक्त्रासंरंभमारागोत्तरकं प्रयाति॥
४३॥ इति नरात्मकादि समुद्देशः॥ यस्याः पति लिखतिको
लिकलुरवः पाप्वनमुवाति मंत्नो भवविस्मयमैया॥ सासुंद
रीसकलसौख्यकलानि धानं स्वाधातहृदयंति के निवद
तित्ता॥४४॥ वासोगंरागरुचितभूरागी प्रेयस्यनिष्टदत्ताग
मनमार्गाविचारलोला॥ यावाप्रमानीचिरपरिदाविनासासे
स्कोठिनीकविश्रिः पुरारोगाः॥४५॥ स्वहेनावरविस्त्वयरा
स्तूषितांगी यावल्लभागामनमागिनिबद्धहृष्टिः॥ तत्यागं
तांकृचिरवासगतश्च तौ तेसक्तौ जेनाजगत्निवासकसंत्ति
कयं॥४६॥ कोधात्प्रयातिचरराः पतितापिकांतेप्रपः स्वंड

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

पंचसा॰ ४१ क्वचनज्ज्वलनैर्निरस्तः॥ पश्चात्तदाथविरहज्वरनापितप्ताप्रीसार साय क॰ ५
कीर्तितान्तकुलहासरितावकवीदे॥४७॥ संकेतकप्रियतमः
स्वयमेवदत्वा नैवागमत्सकुचिन्ते समयेपियस्याः॥ कुत्राव
वास्तरसेत्त्वत्ताणयाष्टिः सावयातवाकाथिविरहविप्रल
ब्धा॥४८॥ प्रातर्विलिंद्यवदनं स्मरसाविकारे निदूलतूलता
सायातितं स्ववितिन्तगः पिस्याः घुयातियातिवा धेकृस्वव
त्याः सात्वरं उत्तितिका धितावकविनोरक्षो॥४९॥ मत्रारखेरं
गवि धेनावविलद्द्यतारायाति धंतांह्रिदतेनमृहतयाति
॥ गुप्तामेसरिरासिकापरवेश्मरतं संकीर्तितान्ततिकैरभिसा
रिका सा॥५०॥ देवानानरघुवसिन्तोरमसगत्स्तुयुमस्याद
त्वाकिधि चिरतरंगुप्तवाधीर्या यागात्॥ उर्वरिङ्गःस्वववहनप्रवि
दायतांजीसा प्रायान्ति तिगायादितावकाविप्रिवरमोः॥५१
॥ इति श्रीकविनोदखराचार्ये श्रीजेयतिरोनावविरचिते राम

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

४०

पंचसायके पंचमः सायकः समाप्तम् ॥ ५ ॥ श्रीरस्तु ॥ः ॥
संवत् १९८३ चैत्र वदि त्रियोदश्यां गुरुवार प्रविष्टां १८ फ०
लि० साधुराम लिखारी मं० श्री रघुनाथजी उस्तकाल वजेह

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri

नं. १२

पंचसाय. ४२

सायक ५

॥ ॥ इति पंचसायकसमाप्तम् ॥ ॥
नंबर ४.६

© Dharmarth Trust. Digitized By eGangotri